

Utomhuspedagogik, nutid och framtid i Åboland

**En undersökning och kartläggning av
utomhuspedagogikens roll i den svenskspråkiga
grundläggande utbildningen årskurs 1-6 samt
behov och möjligheter för samarbete med
utomstående aktörer**

Mattias Alopæus

Examensarbete för Samhällspedagogik (YH)-examen

Utbildningsprogrammet för Medborgaraktivitet och Ungdomsarbete

Åbo 2016

EXAMENSARBETE

Författare: Mattias Alopæus

Utbildning och ort: Utbildningen till samhällspedagog i Åbo

Handledare: Mona Bischoff

Titel: Utomhuspedagogik, nutid och framtid i Åboland – En undersökning och kartläggning av utomhuspedagogikens roll i den grundläggande utbildningen årskurs 1-6 samt behov och möjligheter för samarbete med utomstående aktörer

---

Datum: 4-10-2016

Sidantal: 37

Bilagor 3

Abstrakt

Läroplansreformen som trädde i kraft 1 augusti 2016 förde med sig nya möjligheter för variation i undervisningen. Enligt läroplanen skall undervisningen bestå av variation med tanke på arbetssätt och inlärningsmiljö.

Detta examensarbete utreder närvaron av *utomhuspedagogik* i Åbolands svenskspråkiga grundskolor (årskurs 1-6) samt kartlägger behovet av samarbete mellan skolor och tredje sektorn med hjälp av en undersökning. Undersökningen gjordes med hjälp av att intervjua lärare och rektorer, kring det aktuella ämnet, i respektive skolor varefter insamlad data analyserades och resultat framställdes.

Examensarbetet behandlar även väsentlig teori kring de aktuella ämnen som är betydande för undersökningen. Examensarbetet kommer att finnas i elektronisk form på Theseus.fi

---

Språk: Svenska

Nyckelord: Utomhuspedagogik, samarbete, läroplansreform, intervju, undersökning, Åboland, tredje sektorn

---

BACHELOR'S THESIS

Author: Mattias Alopaeus

Degree Programme: Degree Programme in Community Education in Turku

Supervisors: Mona Bischoff

Title: Outdoor education, now and the future in Åboland – a survey about the presence of outdoor education in elementary school and the need for cooperation with external actors

---

Date: 4 October 2016   Number of pages: 37   Appendices: 3

Summary

The curriculum reform that took effect on August 1, 2016 brought with it new possibilities for variation in education. The education shall consist of a variety in the way education is presented and the learning environment, according to the curriculum.

This thesis investigates the presence of *outdoor education* in the Swedish-speaking elementary schools (grades 1-6) in Åboland and investigates the need for cooperation between schools and the third sector with the help of a survey. The survey was conducted by interviewing teachers and principals, on the subject, in their respective schools after which the collected data was analyzed and the results were presented.

This thesis also deals with the theory behind the subjects that are significant to the survey. The thesis will be available in electronic form on Theseus.fi

---

Language: Swedish   Key words: outdoor education, cooperation, curriculum reform, interview, survey, Åboland, third sector

---

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund	2
1.2	Behov av undersökningen	3
1.3	Syfte	3
1.4	Mål	4
2	Teori och teman för examensarbetet	4
2.1	Utomhuspedagogik	4
2.1.1	Definition av utomhuspedagogik	4
2.1.2	Upplevelsepedagogik	6
2.1.3	Miljöpedagogik	7
2.1.4	Friluftsliv och friluftspedagogik	7
2.1.5	Äventyrspedagogik	8
2.2	Grunderna för läroplanen	9
2.2.1	Behovet av utomhuspedagogik	10
2.2.2	Lägerskola som en del av utomhuspedagogiken i Finland	11
2.2.3	Lägerskola i läroplanen	12
2.3	Folkhälsan	12
2.3.1	Folkhälsan i Åboland	13
2.3.2	Samarbete med Åbolands grundskolor	13
3	Metod för datainsamling	14
3.1	Val av metod för datainsamling	14
3.1.1	Kvalitativ forskningsmetodik	14
3.1.2	Semistrukturerade intervjuer	16
3.1.3	Respondenter	16
3.1.4	Pilotundersökning	17
3.2	Intervjuer med grundskolor i Åboland	18
4	Bearbetning och analys av data	19
4.1	Analysmetod	19

4.2	Utomhuspedagogik – olika från person till person	19
4.3	Utomhuspedagogik – en mångsidig metod	21
4.4	Utomhuspedagogik – när och hur?.....	22
4.5	Läroplanen.....	24
4.6	Samarbete och utomhuspedagogik i Åboland.....	24
4.6.1	Samarbete mellan Folkhälsan och Åbolands grundskolor	25
4.6.2	Samarbete i framtiden	27
4.7	Problem och utmaningar.....	29
5	Resultat	30
5.1	Utomhuspedagogik – tankar och synsätt.....	30
5.2	Utomhuspedagogik – läroplansreformens betydelse	31
5.3	Utomhuspedagogik – samarbete.....	31
6	Sammanfattande diskussion och avslutning	32
	Källförteckning	35

Bilagor

Bilaga 1 (s. 1-31)   Transkribering av intervjuer med skolor i Åboland

Bilaga 2 (s. 32-36)   Svar via Epost

Bilaga 3 (s. 37)   Intervjufrågor till respondenterna

1 Inledning

"Inlärnin g är erfarenhet. Allt annat är bara information"

– Albert Einstein

Vad är en traditionell skolmiljö? När man tänker på vad en traditionell inlärnin gsmiljö i skolan är ser säkert många framför sig ett klassrum med elever, lärare, pulpeter och en krittavla. Men vad kom före, uterum eller klassrummet? Långt före skolor och klassrum existerade så, långt bakåt som de tidigaste dokumenterade bevisen på att människor existerade skedde inlärnin g genom praktisk inlärnin g. Genom att se på, följa med och själv få pröva sig framåt lärde sig stenåldersmänniskan att t.ex. göra upp eld, jaga, tillreda mat, veta vilka växter man kan äta o.s.v. genom att lära sig i en autentisk miljö.

Filosof er och pedagog er med olika förutsättningar i både tid och rum med gemensamma syner och tankesätt på lärande och kunskap hjälpte till att skapa grundtankesättet för det som idag kallas *utomhuspedagogik*. Bland dessa filosof er och pedagog er kan man nämna Aristoteles, Johan A Comenius, John Dewey och Lev S. Vygotskij. Dessa individer har under olika tidsepoker ända från antikens Rom till det moderna samhället, trots varierande förhållningssätt haft gemensamma tankesätt och format det begrepp som vi idag kallar utomhuspedagogik (Carlegård 2007, s.17-19).

Utomhuspedagogik som en metod för inlärnin g är mycket omfattande och kan fungera som en värdefull metod vid sidan av det traditionella inlärnin gssättet som t.ex. skolor har byggt sin verksamhet på under de senaste seklen. Med utomhuspedagogik kan man göra saker på ett annorlunda och många gånger intressantare sätt. Tanken är att engagera en målgrupp på ett sätt som teori inte möjliggör.

Examensarbetet har gjorts med hjälp av en undersökning för att reda ut hur synsättet på utomhuspedagogik ser ut i Åbolands svenskspråkiga grundskolor årskurs 1-6. Intresset hos Folkhälsan var att få svar på behovet och eventuella möjligheter för utomstående aktörer att samarbeta med grundskolorna. Samarbetet skulle i huvudsak basera sig på temat utomhuspedagogik.

1.1 Bakgrund

Hösten 2013 påbörjade jag studierna till samhällspedagog vid Yrkeshögskolan Novia, framöver (YH) Novia. Mitt egna intresse för friluftsliv, naturen och att vistas utomhus har på ett individuellt plan hållit i sedan barnåldern. Intresset har under studiernas gång alltid funnits som en drivande kraft. Projekt till kurser samt praktik har ofta planerats och utförts med utomhuspedagogik i tankarna. Bl.a. har jag varit med och utföra projekt tillsammans med Folkhälsan, mera specifikt Patrik Berghäll, under studiernas gång.

Under den första terminen som studerande ordnade och planerade jag tillsammans med övriga klasskamrater en utedag med utomhuspedagogik som huvudtema. Redan under höstterminen 2013 hade projekt med utomhuspedagogik som huvudsaklig metod planerats och utförts inom ramen för studierna till samhällspedagog.

Under våren 2014 praktiserade jag vid Kota ry. ”KOTA – Lasten ja nuorten hyvinvointi ry.” är en ideell icke-statlig organisation som arbetar för barns och ungas välmående med tillämpning av äventyr som utbildningsmetoder (KOTA, 2016). Våren 2015 praktiserade jag vid Folkhälsan i Åboland, närmare sagt tillsammans med Patrik Berghäll. Folkhälsan behandlas grundligare i kapitel 2.3. Både praktiken vid KOTA och Folkhälsan inspirerade mig vilket vidare väckte intresset för utomhuspedagogik.

Intresset för att arbeta med barn och unga fick även sin början i och med samhällspedagogsstudierna. Under studietiden har flera projekt utförts med många samarbetspartners och majoriteten av gångerna har målgruppen varit barn och unga.

Den egentliga idén för ett examensarbete där utomhuspedagogik, barn och unga skulle stå i fokus kom till våren 2015 efter utförd praktik hos Folkhälsan i Åboland. Metoder som användes som huvudsaklig inlärningsmetod för flera barngrupper runtomkring i Åboland var utomhuspedagogik. Som handledare samt programansvarig fungerade Patrik Berghäll.

Efter praktiken fortsatte samarbete med Folkhälsan och Patrik Berghäll i form av varierande projekt sporadiskt under läsåret 2015-2016. En vilja och motivation att göra ett examensarbete som skulle beröra utomhuspedagogik och barn formades varefter Patrik Berghäll och Folkhälsan hade ett behov av en utredning i form av ett examensarbete som berörde både utomhuspedagogik och barn. Efter att behovet framställdes började småningom processen av examensarbetet vilket utformade sig till denna undersökning och text.

1.2 Behov av undersökningen

Grundskolornas läroplan ändrades den 1 augusti 2016. Läroplanen och reformen behandlas grundligare i kapitel 2.2. Eftersom skolorna på basen av grunderna i läroplanen utformar sina egna läroplaner är det viktigt i detta fall för Folkhälsan, och andra aktörer i den tredje sektorn, att ha en inblick i skolornas förhållningssätt på utomhuspedagogik. D.v.s. det är viktigt att veta hur det kommer att förverkligas i praktiken.

På grund av den här läroplansreformen är behovet av en kartläggning på framtida möjligheter och behov nödvändigt för Folkhälsan. Vid eventuellt samarbete är det viktigt för Folkhälsan i Åboland att känna till behovet, vad de kan bidra med samt erbjuda eventuella samarbetspartners, vilket framkommer i examensarbetets resultat.

Därmed är det viktigt för Folkhälsan att känna till om de måste förnya sin verksamhet för att kunna samarbeta med utomhuspedagogik som en inlärningsmetod i de svenskspråkiga grundskolorna.

Folkhälsan har under längre tider samarbetat med dessa skolor och nu är det aktuellt att utreda var skolorna står och om de har tänkt implementera utomhuspedagogiken i förverkligandet av sin läroplan.

T.ex. har St. Karins svenska skolas samarbete med Folkhälsan inte kunna fortsätta på samma sätt som tidigare. Samhällspedagoger från (YH) Novia har tidigare i samband med Patrik Berghäll hållit program för St. Karins svenska skolas elever i form av utomhuspedagogik under vårterminen ända sen skolan grundades 2011. Eftersom samhällspedagogutbildningen läggs ner måste även Folkhälsans eventuella samarbete med St. Karins svenska skola ses över och planeras om.

1.3 Syfte

Syftet med detta examensarbete är att med hjälp av en undersökning kartlägga utomhuspedagogikens framtida roll i de svenskspråkiga grundskolorna i Åboland i.o.m. läroplansreformen. Samt att reda ut hur lärarna i dessa skolor ser på utomhuspedagogiken som en metod i undervisningen.

Undersökningens syfte är att försöka skapa en överblick på synen och inställningen hos personal i de svenskspråkiga grundskolorna i Åboland angående utomhuspedagogik som en metod.

1.4 Mål

Målet med examensarbetet är att via intervjuer få en överblick i hur personal vid Åbolands grundskolor ser på utomhuspedagogiken som en metod samt eventuellt samarbete med den tredje sektorn t.ex. Folkhälsan.

Genom att analysera de svar som fås av intervjuerna är målsättningen att kunna svara på frågeställningen angående Folkhälsans roll med tanke på hur utomhuspedagogiken i grundskolorna representeras i framtiden.

2 Teori och teman för examensarbetet

I detta kapitel behandlas de teman som examensarbetet bygger på. Det viktigaste ämnet i examensarbetet är utomhuspedagogik medan följande ämnen: läroplanen, samarbete och den tredje sektorn i form av Folkhälsan, är viktiga teman som är sammankopplade med utomhuspedagogiken för att nå målsättningen med arbetet. I följande delkapitel kommer dessa ämnen att noggrannare behandlas för att få en uppfattning om vad dessa teman egentligen är och hur de belyser arbetets syfte.

2.1 Utomhuspedagogik

Utomhuspedagogik har många tolkningar och har beskrivits på flera olika sätt (Forsberg & Hinders 2014, s. 4). På grund av att det finns flera olika sätt att se på vad utomhuspedagogik betyder är det nästintill omöjligt att beskriva kort exakt vad utomhuspedagogik innebär i praktiken.

Utomhuspedagogik som ett forskningsområde kan därmed ses som mycket förvirrande med flera begrepp som t.ex. miljöpedagogik, äventyrspedagogik, upplevelsepedagogik, friluftspedagogik m.m.

Trots det här är man överens om att en autentisk miljö, d.v.s. rörelse, reflektion och ”learning by doing” är vad utomhuspedagogik i stort sett ofta kopplas ihop med och behandlar.

2.1.1 Definition av utomhuspedagogik

Olika pedagoger kan ha en egen uppfattning och tanke kring vad de anser att utomhuspedagogik innebär. Gemensamt förblir ändå alltid strävan att bryta det

traditionella klassrummet och att inläringen sker utanför klassrummet eller skolan (Higgins & Nicol m.fl. 2002).

Szczepanski och Dahlgren menar att utomhuspedagogiken beskriver ett ämnesövergripande och tematiskt arbetsätt som bygger på att inläringen flyttas utomhus till t.ex. samhälls-, natur- och kulturlandskap. Det här betyder att den egentliga platsen har en viktig betydelse och betonas därför starkt när man pratar om utomhuspedagogik (Dahlgren & Szczepanski, 1997).

Vidare menar Szczepanski att utomhuspedagogik som ett begrepp varierar innebördsmissigt beroende på var i världen man befinner sig på grund av att utomhuspedagogik är en kulturell konstruktion anknytt till det land man befinner sig i (Szczepanski 2014, s. 27). I vissa delar av världen kanske utomhuspedagogiken är mera systematiskt förankrad i skolämnen medan den i andra delar kan vara mera förknippad med t.ex. rörelse och motion.

”Nationellt centrum för utomhuspedagogik” (framöver NCU) som är en resurs och kompetenspool för forskar-, och magisterutbildningen i bl.a. utomhuspedagogik i Linköping, Sverige, menar att utomhuspedagogik är ett tematiskt och ämnesövergripande forsknings- och utbildningsområde. Utemiljö och upplevelse är centralt och lärandet förläggs i hög grad till utomhusmiljön (NCU, 2016).

När man pratar om utomhuspedagogik betyder det inte nödvändigtvis att man pratar om enbart skogen utan det kan också vara frågan om varierande ställen som t.ex. stadsmiljö och hembygd m.m. Utomhuspedagogik är ett förhållningssätt som syftar på lärande i växelspel mellan upplevelse och reflektion grundat i konkreta erfarenheter i autentiska situationer (NCU, 2016).

Enligt European Institute for Outdoor Adventure Education and Experiential Learning (framöver EOE) finns det tre riktlinjer som påverkar riktningen i hur utomhuspedagogik i all dess form utvecklas och utgående från det vad metoderna bygger på.

1. Samspelet mellan sinnet och kroppen, d.v.s. vikten av att lära sig via upplevelser och praktisk inläring.
2. Förhållandet mellan individen och samhället. Eftersom att samhället konstant utvecklas och går framåt hinner alla individer inte alltid med den här utvecklingen. Då är det lätt hänt att man tappar kontakten med samhället. Här kan därför t.ex.

äventyrspedagogik spela en betydande roll för att hjälpa individer rekognosera områden i sitt liv de kan ta kontroll över. På detta sätt kan de återfå känslan av samhörighet i samhället.

3. Förhållandet mellan individer och omgivningen, syftar på att omgivningsfrågor blir mer och mer viktiga i den politiska agendan. I och med urbanisering blir det mer och mer otydligt för individer hur deras handling och beteende påverkar miljön och omgivningen.

Genom att byta ut inlärningsmiljön blir inläringen mer kontextuell. I stället för att sitta i ett klassrum och läsa om t.ex. "Finlands skogar" berikas inläringen genom att flytta ut och att istället för att läsa om tallar och granar faktiskt kunna se det framför sig.

Utomhuspedagogik bygger på erfarenheter som efter reflektion medför inläring. Inläringen skall ske i en autentisk miljö utomhus genom upplevelser, erfarenheter och reflektion. Utomhuspedagogiken är inte ämnad för att ta över eller stöta bort det "traditionella" inläringssättet utan kan mera ses som en kompletterande metod som existerar vid sidan om, tillsammans, med den traditionella teoretiska inläringen.

I och med att det finns så många besläktade termer som behandlar teman som miljön, utomhus, upplevelser osv. kan det vara svårt att se en skillnad mellan metoderna. Utomhuspedagogiken kan ses som en stor helhet vilken behandlar all verksamhet ute. Därmed används termen utomhuspedagogik som ett paraplybegrepp i examentsarbetet för all verksamhet som sker utanför klassrummet och skolans väggar t.ex. miljöpedagogik, äventyrspedagogik och upplevelsepedagogik.

Nedan följer begrepp som förknippas med utomhuspedagogik. Meningen är att behandla dem för att förstå den generella skillnaden mellan de pedagogiska metoder, som alla kan ses falla under huvud begreppet utomhuspedagogik.

2.1.2 Upplevelsepedagogik

Upplevelsepedagogik kan beskrivas som en term inom utomhuspedagogik. Som tidigare nämnt skall utomhuspedagogiken bygga delvis på upplevelser. Betyder det då att upplevelsepedagogik och utomhuspedagogik är samma sak? Nödvändigtvis inte. Utomhuspedagogik innebär upplevelser men även en autentisk miljö som uterum är viktigt för att utomhuspedagogik ska klassas som utomhuspedagogik (NCU, 2016).

Upplevelsepedagogik bygger på upplevelser. Dessa upplevelser behöver nödvändigtvis inte ha med uterum att göra, miljön kan variera. Upplevelser kan t.ex. vara visuella eller auditiva. Upplevelser kan också innebära högläsning eller tex. ett teaterbesök (Broding & Nilsson, 2006).

Upplevelsepedagogiska aktiviteter är ofta av låg intensitet, vilket betyder att det kan vara frågan om vandring, övernattnig i tält eller att paddla. För att aktiviteten skall kunna klassas som upplevelsepedagogik måste även reflektion över det man upplevt vara närvarande i aktiviteten (Folkhälsan, 2016a)

2.1.3 Miljöpedagogik

Miljöpedagogik syftar på ett forskningsområde vilket behandlar en ”tvärvetenskaplig teoribaserad didaktik i helhetsundervisningen om miljöfrågor” (Palmberg 2003, s. 16). Miljö i denna form syftar inte bara på miljö med tanke på natur utan också t.ex. den sociala miljön, d.v.s. det sociala sammanhanget som individen lever i, eller bebyggd miljö t.ex. städer och tätorter.

Miljöpedagogik strävar även efter att värna om miljön genom att påverka värderingar, attityder, inlärningsprocesser, emotioner m.m. hos individer. Det betyder att hållbar utveckling kopplat till miljöpedagogik vill lära ut till eleverna hur man kan leva och agera för miljöns bästa. (Palmberg, 2003).

Miljöpedagogik kan därmed också ses som en form av benämning för flera olika pedagogiska metoder och inlärningsätt som sker i förhållande till miljön.

2.1.4 Friluftsliv och friluftspedagogik

Friluftsliv är ett norskt ord myntat år 1859. Friluftsliv kan ofta beskrivas som en form av livsstil var äventyr, utforskande av naturen och respekt för naturen står i fokus. Friluftsliv främjar även direkta upplevelser och erfarenheter i en autentisk miljö (Russell, 2014).

Begreppet friluftsliv kan därmed syfta på upplevelser som t.ex. paddling, vandring, bergsklättring, skidåkning eller något simplare som att övernatta under bar himmel.

På samma sätt handlar friluftspedagogik om att njuta av naturen genom de exempel som nämndes ovan. Som grundpelare för friluftspedagogik menar Palmberg dessutom att vana och säkerhet att röra sig utomhus, överlevnad samt att kunna handskas med lämplig

utrustning som krävs för aktiviteterna, t.ex. att använda yxa eller kniv på ett säkert vis utgör en viktig del av begreppet (Palmberg 2003, s. 21).

2.1.5 Äventyrspedagogik

Det finns flera olika syner och åsikter även kring äventyrspedagogik. Äventyrspedagogiken kan användas som en metod i flera sammanhang t.ex. som förebyggande verksamhet för barn och unga, terapeutiskt arbete eller i syfte för socialt arbete (EOE, 2012).

Socialt arbete innebär en organiserad verksamhet att förhindra problemskapande sociala eller psykosociala konsekvenser för grupper eller individer på grund av samhällsförändringar (Nationalencyklopedin, 2016a).

EOE beskriver den generella målsättningen med äventyrspedagogik som en metod för att utveckla självkänedom, respekt för sig själv, andra samt för naturen. Äventyrspedagogik kan justeras och ha en eller flera av dessa målsättningar som grundtanke i den verksamheten som idkas beroende på vad målgruppen och syftet för verksamheten är. T.ex. KOTA ry., i Åboland, fokuserar på förebyggande arbete med barn och unga med hjälp av äventyrspedagogik (KOTA, 2016).

Folkhälsan menar att meningen med äventyrspedagogik är att sätta en fartfylld eller spännande aktivitet i centrum t.ex. en äventyrsbana (Folkhälsan, 2016a).

Efter att ha behandlat dessa termer och metoder kan man konstatera att det är mycket svårt om inte nästan omöjligt att skilja på dessa metoder. Beroende på vilka källor man utgår ifrån kan metoderna ha samma byggstenar och liknande målsättning. Därför är det också skäl att tala om utomhuspedagogik som en helhet när man pratar om de presenterade metoderna.

2.2 Grunderna för läroplanen

Vad är en läroplan och vad är syftet med en läroplan?

”Grunderna för läroplanen är en föreskrift, som förpliktar utbildningsanordnaren att innefatta undervisningens mål och centrala innehåll i den läroplan som uppgörs enligt skola eller utbildningsanordnare”.

- (Utbildningsstyrelsen, 2016a)

Utbildningsstyrelsen ger grunder för olika utbildningsformer. Med föreskriften är tanken att de grundläggande rättigheterna i utbildningen, jämlikheten, enhetligheten i undervisningen, kvalitet och rättsskyddet garanteras. Genom att följa upp de funktionella effekterna av grunderna i läroplanen i form av utvärdering av utbildningen garanteras de rättigheter som tidigare nämndes (Utbildningsstyrelsen, 2016a).

Den 22 december 2014 fastställde Utbildningsstyrelsen grunder för läroplanen för den grundläggande utbildning. Från och med den 1 augusti 2016 skall den lokala läroplanen (som görs upp utgående från dessa grunder) tas i bruk i årskurs 1-6 (Utbildningsstyrelsen, 2016b). En läroplan är en plan för undervisning. Vad baseras denna reform på och varför anser utbildningsstyrelsen att en reform är nödvändig?

Samhället utvecklas konstant vilket betyder att för att utbildningen av unga skall utvecklas i samma takt krävs reformer med jämna mellanrum. Tanken med denna reform är att läroplanen skall skapa bättre förutsättningar för skolans fostrande arbete, meningsfullt lärande och en hållbar framtid. Genom t.ex. stärkande av kontinuiteten i elevernas växande och lärande och att definiera de värden och principer som styr utvecklingen av fostrande arbete och verksamhetskulturen skapas dessa förutnämnda förutsättningar (Utbildningsstyrelsen, 2016c).

Trots att det ingenstans i grunderna för läroplanen står någonting specifikt om, eller ens nämns ”utomhuspedagogik”, kan man utifrån grunderna för läroplanen tänka sig att arbetssätt och metoder som beskrivs i läroplanen kunde kopplas till utomhuspedagogik. I ”Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014” nämns det angående arbetssätt följande ”Varierande arbetssätt stödjer och styr såväl undervisningsgruppens som den enskilda elevens lärande.” (Utbildningsstyrelsen 2014, s. 30). Det här betyder alltså att undervisningen skall vara varierande vilket i sin tur kan tolkas som att vissa inläringar kan ske utomhus med t.ex. utomhuspedagogik som en metod för inläringen.

Angående arbetssätt i grundutbildningen nämns det att eleverna skall med hjälp av mångsidiga arbetssätt visa sina kunskaper med hjälp av varierande arbetssätt. Det här betyder då inte att utomhuspedagogiken skall eller behöver vara en konstant närvarande metod i undervisningen, eller att det skall förekomma i något visst ämne eller skede i grundutbildningen. Däremot betyder det att utomhuspedagogiken kan vara ett av de här varierande arbetssätten (Utbildningsstyrelsen 2014, s 30).

”Erfarenhetsbaserade och aktiverande arbetssätt samt rörelse och användningen av olika sinnen berikar lärandet och stärker motivationen” (Utbildningsstyrelsen 2014, s 30). Utomhuspedagogiken bygger på just detta: erfarenheter, aktiverande arbetssätt, rörelse och att använda olika sinnen.

Utomhuspedagogiken kan som en metod för inläring och utbildning vara, bland många andra metoder, en del av förverkligandet av läroplanen för grundläggande utbildningen trots att det specifikt aldrig kommer fram i grunderna för läroplanen. Det är ändå viktigt att poängtera att det finns många andra metoder, t.ex. digitala metoder som uppfyller samma krav som utomhuspedagogik på olika sätt som kan användas istället för utomhuspedagogiken.

I och med att skolorna på en lokal nivå bygger upp sina egna läroplaner, baserat på dessa grunder, kan det dock i praktiken betyda att utomhuspedagogikens närvaro i utbildningen kan vara mycket liten eller ingen alls. I andra skolor däremot kanske utomhuspedagogiken har en större eller mera betydande roll. Hur det egentligen ser ut beror främst på en enskilds skolas personal och vad de har för åsikter om utomhuspedagogiken som en metod i undervisningen.

2.2.1 Behovet av utomhuspedagogik

Det har bestämts att läroplansreformen innebär en viss tyngdpunkt på varierande arbetssätt med varierande arbetsmiljöer och behovet av att aktivera och motivera till rörelse (Utbildningsstyrelsen, 2016).

Variation i arbetssätt och inlärningsmiljöer samt vikten av att röra på sig förekommer starkt i läroplanen. I och med att utomhuspedagogiken innebär varierande inlärningsmiljöer samt rörelse betyder det att utomhuspedagogiken kan användas som en metod för att motivera till motion och rörelse samt underlätta inläringen hos de som har svårt att koncentrera sig.

För många kopplas utomhustid med mindre stressfaktorer, mindre buller från städer eller andra distraktionsmoment vilket upplevs som en skön variation i vardagen. Forskning visar att naturen och gröna miljöer har positiva effekter på vårt fysiska, psykiska och sociala välmående. I och med att många barn i dagens läge har svårt att koncentrera sig och sitta stilla är det nödvändigt att utnyttja olika arbetsätt som stimulerar barn på olika sätt. På så sätt förebygger man rastlöshet hos elever och barn vilka motiveras och stimuleras genom att pröva på nya saker. Det i sin tur har visat sig förebygga symtom på koncentrationssvårigheter (Elvhage, 2016).

Att inte få tillräckligt med motion kan hämma inläringen och utvecklingen hos barn. Många undersökningar som gjorts runtom i Finland visar att barn rör på sig för lite. Problemet med att barn inte rör på sig på samma sätt nuförtiden som tidigare är bl.a. för att de sitter framför skärmar istället för att leka och röra på sig. Med den moderna tekniken har det som barn anser intressant ändrats och det som nu anses intressant tvingar dem inte att röra på sig (Stenberg-Gustafsson, 2015).

Som tidigare nämnt motiverar utomhuspedagogiken barn till att röra på sig. Genom att inkludera utomhuspedagogiken i läroplanen har skolorna en möjlighet att använda utomhuspedagogiken som en förebyggande metod för att få barnen att röra på sig i skolorna. Genom att motivera barn till att röra på sig i skolan kan intresset också lättare följa med hem.

2.2.2 Lägerskola som en del av utomhuspedagogiken i Finland

Det är viktigt att poängtera att lägerskolan inte är den enda form av utomhuspedagogik som förekommer i Finland. Däremot har en mycket stor del av befolkningen i Finland varit på lägerskola under sin tid i grundskolan och många förknippar utomhuspedagogiken med lägerskolan.

Lägerskola är en verksamhet som sker utanför skolan. Verksamheten planeras i samspel med lärare, elever och föräldrar. Lägerskola kan delas in i tre faser: förarbete, genomförande och efterarbete. En lägerskola består vanligtvis av 2-5 dagar i en kombination av läger och skola. Tanken är att teori och praktik skall smälta tillsammans i en autentisk miljö. Lägerskolan påverkar också elevernas sociala förmågor genom att gruppen hela tiden är tillsammans. (Lägerskolföreningen i Finland, 2016a)

Lägerskolan existerar som ett stöd vid sidan om den normala undervisningen och meningen med lägerskolan är att ge variation i arbetet. En lyckad lägerskola ger deltagarna minnen för livet, ökar skolmotivation samt förbättrar klassandan (Lägerskolföreningen i Finland, 2016a).

”Under lägerskolan får de enskilda eleverna olika upplevelser; sociala, fysiska, emotionella och estetiska” (Lägerskolföreningen i Finland, 2016b). Genom att elever får uppleva och sköta problem praktiskt blir känslan av att lyckas stark, på detta sätt stärks självförtroendet.

2.2.3 Lägerskola i läroplanen

Lägerskolans innehåll grundar sig alltid på läroplanen. Den nya läroplanen skall sporra skolorna att utöka sin lägerskolverksamhet. I den nya läroplanen av år 2016 betonas lägerskolans värdegrund (Lägerskolföreningen i Finland, 2016c). I läroplanen framkommer strävan till vidare kunskapshelheter genom att använda sig av varierande studiemiljöer för de olika läroämnena.

Lägerskolföreningen i Finland anser att lägerskolan stöder läroplanen på följande sätt. ”Eleverna bör ges möjlighet till erfarenheter...” med lägerskola får eleverna erfarenhet att kunna fungera i diverse miljöer. På detta sätt skapas variation i arbetssättet som ger upphov till erfarenheter av olika slag (Lägerskolföreningen i Finland, 2016c).

”En förutsättning för att kunna arbeta med ämnesöverskridande helheter är att utveckla förmågan till växelverkan...”. Lägerskola ger upphov till en naturlig ämnesintegrering.

2.3 Folkhälsan

Kompetens – engagemang – omsorg

Folkhälsan är en allmännyttig social- och hälsovårdsorganisation som är grundad 1921. Folkhälsan arbetar för ett samhälle där hälsa och livskvalitet är i centrum (Folkhälsan, 2016b).

De viktigaste kärnområden för Folkhälsans verksamhet kan delas in i tre stycken kategorier: hälsofrämjande aktiviteter, social- och hälsovårdsservice samt forskning.

Folkhälsan är ett samfund som innefattar många föreningar i olika områden i Finland (Folkhälsan, 2016b).

2.3.1 Folkhälsan i Åboland

I Åboland är friluftsvetsksamhet och utomhuspedagogik en viktig del för Folkhälsans verksamhet. Inom skolsamarbetet som innefattar ca tre fjärdedelar av regionens svenskspråkiga skolor har Folkhälsan varit aktiv med program som t.ex. ”Mera Ute”-lektioner ”Må bra”, ”Hitta vilse”, skogsäventyr och andra rörelsefrämjande aktiviteter. Folkhälsan i Åboland har även koordinerat simskolor för 578 inskrivna barn året 2015 tillsammans med lokala föreningar runt omkring Åboland (Folkhälsan, 2016c).

Folkhälsan i Åboland arbetar med utomhuspedagogik i form av äventyrspedagogik, friluftsliv och upplevelsepedagogik genom att kombinera hälsa och fysisk aktivitet. Genom dessa metoder är tanken att sprida kunskap om ett säkert friluftsliv. Dessutom sprids kunskapen om äventyrs- och upplevelsepedagogik i Finland.

Den huvudsakliga målgruppen för Folkhälsan när det gäller utomhuspedagogik är först och främst barn och ungdomar t.ex. i form av skolgrupper, personal som arbetar med de primära målgrupperna, samt övriga grupper (Folkhälsan, 2016a).

I Åboland arbetar främst Patrik Berghäll, Mari-Sofi Johansson samt Gun Hoikkala för Folkhälsan med dessa metoder.

Patrik Berghäll är sakkunnig inom friluftsliv, hälsa i naturen samt vildmarksguide och överlevnadsinstruktör m.m. och har under flera år samarbetat med skolor i Åboland med utomhuspedagogik. Berghäll använder programmet som en central arbetsmetod för sina grupper som består av skolklasser, skolgrupper och studeranden (Folkhälsan, 2016d)

2.3.2 Samarbete med Åbolands grundskolor

Tidigare år har Folkhälsan i Åboland samarbetat på olika sätt med en stor del av skolorna i regionen. Friluftsliv har ofta varit en mycket betydande och riktgivande grund för samarbete mellan Folkhälsan och skolorna. Skolor som Folkhälsan bl.a. har samarbetat med är St. Karins svenska skola i St. Karins, Sirkkalaskolan samt Cygnæus skola i Åbo, Skräbböle skola i Pargas, Kyrkbackensskola i Nagu och Skärgårdshavets skola i Korpo.

Även med (YH) Novias samhällspedagogsstuderanden har samarbete under många år existerat. Berghäll har tillsammans med studerande dragit program samt utbildning i form av utomhusaktiviteter för t.ex. St. Karins lågstadiesbarn (Berghäll, 2016)

Folkhälsan i Åboland har som tradition att arbeta, dock inte enbart, med utomhuspedagogik som en metod för hälsofrämjande verksamhet i samhället.

3 Metod för datainsamling

För att få en bild av hur utomhuspedagogiken varit en del av den svenskspråkiga grundutbildningen i Åboland samt om framtidens behov görs en undersökning bestående av intervjuer med individer som arbetar på dessa skolor som nämns i kapitel 2.3.2

3.1 Val av metod för datainsamling

Frågeställningen i undersökningen var av sådan karaktär att bästa sättet för att få klarläggande svar var med hjälp av en kvalitativ metod. Frågorna berör personers upplevelser och syn på verkligheten. Eftersom det inte finns ett definitivt svar på denna undersöknings frågeställning måste svaren analyseras och tolkas vilket gjorde upphov till behovet av en kvalitativ metod. Därmed valdes intervjuer som metod för datainsamling, mera konkret semistrukturerade intervjuer.

När man talar om en intervju syftar man på en konversation mellan två eller flera parter. Meningen med denna konversation är att den ena parten ställer frågor åt den andra parten för olika ändamål. Huvudsakliga meningen med en intervju är att skaffa information för olika ändamål (Åbo Akademi, u.å. b). I detta fall är det alltså frågan om åsikter.

3.1.1 Kvalitativ forskningsmetodik

För att en kvalitativ forskning skall kunna ses som en god kvalitativ studie måste den uppfylla kvalitetskriterier. Beroende på vilka källor man utgår ifrån kan dessa ha varierande betoning men de viktigaste kriterierna för en kvalitativ forskning är att den har validitet och reliabilitet (Justesen & Mike-Meyer 2011, s. 32-36).

Reliabilitet och validitet har som begrepp ursprungligen varit framtagna för kvantitativa studier men har på senare tid även börjat tillämpas i kvalitativa studier. Därmed finns vissa skillnader på hur validitet och reliabilitet används inom forskning med kvalitativ och

kvantitativ ansats. Med en kvalitativ studie arbetar man med validitet och reliabilitet kontinuerligt genom hela studien. Därmed berör både validiteten och reliabiliteten för studien såväl datainsamlingen, d.v.s. att rätt sorts data har samlats in för studien och på ett tillförlitligt sätt, samt analysen som följer efter själva datainsamlingen (Gunnarsson, 2002).

Reliabilitet fungerar som ett mått för att mäta en studies tillförlitlighet. Det handlar alltså om pålitlighet. Ju bättre frågeställningar man har i syfte att få ett svar på det man undersöker desto bättre är arbetets tillförlitlighetsaspekt. Som exempel kan nämnas att reliabiliteten för en studie inte är hög om man undersöker om t.ex. vad barn gör på fritiden och så ställer man frågor kring vad de tycker om för mat (Gunnarsson, 2002).

Validiteten i en studie mäter det som är relevant i sammanhanget. Med andra ord gäller det att använda rätt sak till rätt tillfälle. Validiteten i en forskning handlar därmed om att kunna påvisa i vilket syfte och vilken situation och för vem de resultat man kommit fram till är giltiga (Gunnarsson, 2002).

För att enkelt komma ihåg vikten av reliabiliteten och validitetens samspel och samverkan kan man tänk på följande tumregler:

- Hög reliabilitet garanterar inte hög validitet.
- Hög validitet förutsätter hög reliabilitet

(Gunnarsson, 2002)

Validiteten kommer utifrån det att frågorna som ställts för att nå målsättningen är relevanta. I och med att samarbete och utomhuspedagogik är huvudteman i arbetet har de fyra färdiga frågorna kretsat kring dessa två ämnen vilket tas upp noggrannare i kapitel 3.2. I analysen beaktas och behandlas endast de delarna av intervjuerna som är relevanta för undersökningen för att hålla validiteten. Även om diskussionerna som framkom under intervjuerna i helhet var mycket intressanta kan man inte påstå att allting som framkom var relevant för undersökningen.

För att sträva efter att i så stor grad som möjligt hålla en hög validitet för arbetet har målet varit att anpassa intervjuerna och datainsamlingens metoden efter syftet och målsättningen för arbetet. Intervjufrågorna är därmed förankrade i de genomgående teman i detta arbete som samarbete, utomhuspedagogik, läroplansreformen samt nutid och framtid. Frågorna i intervjuerna har noga formulerats så att de inte går att missuppfatta.

Alla respondenter inför denna undersökningar har valts på den grunden att de har insyn och kännedom om undersökningens teman. Respondenterna har valts med omsorg för att försäkra sig på att den data som samlats in med hjälp av intervjuerna är av hög kvalitet.

Intervjuerna har även inspelats i syfte att höja tillförlitligheten. Intervjuerna spelades in med hjälp av en mobiltelefon. Före de egentliga intervjuerna har kvaliteten på inspelningen testas för att säkra hög kvalitet på kvalitén av ljudfilerna. Vid transkriberingen av materialet har genomgången skett grundligt och med tålamod för att behålla tillförlitligheten.

3.1.2 Semistrukturerade intervjuer

En semistrukturerad intervju bygger på förberedda frågor. Med en semistrukturerad intervju är det ändå tillåtet att ställa följdfrågor utifrån vad respondenten svarar på den egentliga frågan. Semistrukturerade intervjuer ger alltså den som intervjuar möjligheten att avvika från intervjumanuskriptet vid behov (om det gynnar undersökningen) för att ställa en följdfråga (Kihlgren, 2014).

I denna undersökning var semistrukturerade intervjuer ett bra val i och med att frågorna som ställdes både behandlade nutid, dåtid och framtid vilket i sin tur gjorde följdfrågor värdefulla för undersökningen.

3.1.3 Respondenter

För att få en ordentlig insikt och ett bredare perspektiv samt olika synpunkter till undersökningen valdes flera respondenter från olika skolor i Åboland. Respondenterna som intervjuades bestod huvudsakligen av rektorer i skolorna men även ämneslärare deltog i undersökningen. Alla som fick förfrågan att delta i denna undersökning svarade jakande vilket ökade på reliabiliteten.

Respondenterna valdes på basis av deras erfarenheter av utomhuspedagogik. Orsaken till att dessa respondenter valdes var för att deras synsätt och tankar kring utomhuspedagogiken var väsentlig. Dessa individer arbetar i de grundskolor i Åboland som Folkhälsan har samarbetat med tidigare. I första hand valdes rektorer eftersom det är av stor betydelse hur en rektor förhåller sig till utomhuspedagogiken. Lärare har skilt möjlighet att påverka och använda sig av sin egen inlärningsstil de anser är passande. Om

en rektor är motvillig av en orsak att arbeta med utomhuspedagogik som en metod är det sannolikt att det påverkar skolans verksamhetsplan.

Totalt intervjuades fyra stycken respondenter och dessutom svarade två respondenter på samma frågor som förekom i intervjun via epost eftersom en träff för intervjun inte kunde arrangeras. Till denna undersökning deltog totalt sex respondenter från sex olika skolor. Detta resulterade i att insamlingen av data som behandlade svenskspråkiga lågstadium i Åboland täckte en stor del av de svenskspråkiga grundskolorna i Åbo, Pargas, Nagu, Korpo och St. Karins.

Respondenterna som deltog i intervjuerna var Elise Kurtén, rektor vid Sirkkalaskolan i Åbo. Åsa Sundström, klasslärare i Kyrkbackensskola i Nagu. Maria Engblom, rektor vid St. Karins svenska skola samt Nicke Wulff, rektor vid Cygnæus skola i Åbo. Mona Nylund-Gustavson (då lärare vid Skräbböleskola i Pargas) och Tove Eklund, Skärgårdshavets skola i Korpo svarade via epost på samma frågor som förekom i intervjuerna.

3.1.4 Pilotundersökning

Meningen med en pilotundersökning är att t.ex. pröva undersökningsmetoder, intervjutekniken, intervjufrågor eller t.ex. medel för att banda in intervjuerna (Rainer 1999, s. 84). En pilotundersökning gjordes också som bestod av två respondenter vars ålder samt yrke var lik de egentliga respondenterna. De här två respondenterna, Mona Bischoff och Patrik Berghäll, fungerade även som handledare under arbetets gång.

Syftet med pilotundersökningen var också att få konstruktiv feedback kring intervjufrågorna, för att granska att de var lättförstådda och att formuleringen av dem var genomtänkta.

Från pilotundersökningen framkom det att frågorna som hade valts för intervjuerna överlag var bra för att få svar på frågeställningen. Vissa små förslag på ändringar, t.ex. formulering av meningar samt ordval förekom varefter ändringar gjordes i frågeformuleringarna.

3.2 Intervjuer med grundskolor i Åboland

Intervjuerna har ägt rum under våren 2016. Intervjuerna bestod av fyra stycken egentliga frågor som i sin tur hade möjlighet att ge upphov till följdfrågor inom ämnet. Närvarande under intervjuerna var endast den intervjuade och intervjuaren. Intervjuerna ägde rum på respektive skolor var respondenterna arbetade. Intervjuerna bandades in varefter de transkriberades. Längden på intervjuerna varierade mellan 28 minuter och 16 minuter vilket även inkluderade omfattande diskussion.

De fyra frågorna var följande:

1. I vilken utsträckning har utomhuspedagogiken varit en del av verksamheten och på vilket eller vilka sätt?
2. Hur ser ni på utomhuspedagogik som en metod i undervisningen?
3. Hur ser ni på den nya läroplanen med tanke på utomhuspedagogiken som en del av utbildningen?
  - a. Hur har ni tänkt att det skall förverkligas i er skola?
  - b. Hur utbildar ni er och personalen för att kunna använda utomhuspedagogiken i er utbildning?
4. Vad ser ni för möjligheter hos utomstående organisationer/föreningar som t.ex. Folkhälsan och dess roll i utomhuspedagogiken och vad ser ni för möjligheter med samarbete eller dylikt?

Frågorna skickades ut till respondenterna via epost på förväg så att de kunde bekanta sig med dem och dessutom diskutera med sina kollegor i skolan för att på det sättet även ta i beaktande de andras åsikter och inte enbart sina egna tankar gällande svaren.

Meningen att få frågorna på förhand och diskutera dem med sina kollegor var att respondenterna skulle agera som en representant för dess skola och skolans syn på utomhuspedagogiken. Transkriberingarna samt svaren som kom via epost förekommer i textform i bilaga 1 och 2.

4 Bearbetning och analys av data

Meningen med analys av data är att genom att analysera och bearbeta den information som har fåtts via intervjuerna komma fram till ett resultat som besvarar frågeställningen gällande målsättningen med examensarbetet.

Baserat på analysen av data presenteras resultatet. Resultatet består av kartläggningen samt behovet för eventuellt samarbete mellan skolor i Åboland och Folkhälsan. Dessutom framkommer utomhuspedagogikens framtida roll för skolorna.

4.1 Analyismetod

Metoden för hur analysen av information som framkommit genom intervjuerna har valts för att försöka hitta likheter och erfarenheter. Metoden för analys av data är delvis en komparativ metod. Med en komparativ metod menar man att undersökningen är inriktad på att analysera skillnader och jämförelser på de svar som fås av respondenter (Nationalencyklopedin, 2016b).

Svaren jämförs för att kunna se likheter och olikheter mellan respondenternas tankar och synsätt. Genom att göra dessa jämförelser nås slutresultatet genom att resultatet baserar sig på flera individers (och samtidigt även skolors) tankar och åsikter kring temat utomhuspedagogik.

I följande delkapitel kommer olika teman att bearbetas. De teman som behandlas har valts utgående från frågeställningarna i intervjun. Kapitlen är uppbyggda med citat som passar in på det tema som behandlas. Citaten som presenterats har sedan tolkats och formats om till en formell text. Där det passat in har även citat eller en fråga valts som en inledning för de det kapitel och tema som behandlas.

4.2 Utomhuspedagogik – olika från person till person

Under intervjuernas gång framkom det att alla respondenterna var bekanta med begreppet utomhuspedagogik. Respondenterna hade sina egna erfarenheter kring utomhuspedagogik och därmed även sin personliga syn om vad utomhuspedagogik innebär.

Som tidigare konstaterades i kapitel 2.1 finns det ingen egentlig definition på exakt vad utomhuspedagogik är. Det här visade också genom att respondenterna under intervjuernas

gång valde att för deras del och deras verksamhet ta i beaktande och beskriva utomhuspedagogiken på väldigt olika sätt.

”...Vi försöker, på tal om utomhus, för det första så har vi en prioritering och profilering vad gäller fysisk fostran att vi skall röra på oss och då försöker vi samtidigt koppla det till att hela skolan gör någonting tillsammans”.

- (Kurtén, 2016, Bilaga 1 s. 2)

Kurtén menar alltså att utomhuspedagogiken är väldigt förankrad i rörelse och samhörighet. Vidare påpekar Kurtén även om vikten av den autentiska miljön när det pratas om utomhuspedagogik.

”...Om du nu verkligen vill veta hur en ek ser ut så kanske du går och känner på den där eken i stället för att titta på de där bilderna och eleverna uppskattar det och en nyfiken positivt inställd unge är absolut en som tar emot mera, absolut”.

- (Kurtén, 2016, Bilaga 1 s.3)

Sundström, som också poängterar behovet av rörelse och autentiska miljön, tar även upp behovet av variation i undervisning och behovet av att läsa av sina elever för att förstå sig på hur just de som individer lär sig bäst.

”Jag tror att man inte bara skall hålla på med en ända metod i undervisningen för vi har väldigt många olika elever. Jag ser så tydligt och speciellt de här lite yngre eleverna att alla är inte mottagliga för samma sort av undervisning”.

- (Sundström 2016, Bilaga 1 s. 12)

Man skall vara försiktigt med att tro att meningen med utomhuspedagogik är att ersätta en mera teoretisk inlärningsmodell. Samspel mellan olika metoder och sätt är vad bl.a. Sundström menar att man skall sträva efter för bästa resultat.

Wulff menar att definitionen av utomhuspedagogik är när inläringen sker utanför skolhuset (Wulff 2016, Bilaga 1 s. 26). Här framkommer det att det nödvändigtvis inte behöver handla om några större utflykter eller resor till skogar o.s.v. för att man skall kunna utöva utomhuspedagogik. En autentisk miljö kan vara mycket enklare och simplare än så menar Wulff och Engblom i deras respektive intervjuer. Engblom nämner att skolgården fungerat som en autentisk miljö var man har möjlighet att göra

matematikuppgifter ute eller ha musiklektioner som exempel. (Engblom 2016, Bilaga 1 s. 18).

Vi kan se skillnader mellan åsikter och kunskaper gällande utomhuspedagogik. På samma sätt som vi upplever t.ex. smak, lukt och känsel varierar det vi upplever från individ till individ. Gemensamt för utomhuspedagogiken utgående från respondenternas svar är att miljön och variation av upplevelser är gemensamt för deras uppfattning.

Det man förknippar med utomhuspedagogiken är individuellt. Det kan vara lägerskola, besök till parker, övernattningar eller något så enkelt som att man går ut för att studera och läsa på om t.ex. tallar och granar.

På samma sätt som individer har olika uppfattningar om vad utomhuspedagogik är har även skolor olika sätt att arbeta med utomhuspedagogik. Hur pedagogiken ser ut på olika ställen är viktigt för en eventuell samarbetspartner att veta för att kunna anpassa program och utbildning vid behov.

4.3 Utomhuspedagogik – en mångsidig metod

Utgående från intervjuerna kan man konstatera att på ett eller annat sätt har utomhuspedagogiken varit närvarande en längre tid i skolorna. Eftersom utomhuspedagogiken förblir otydlig att definiera p.g.a. att det inte finns någon konkret teori kring exakt vad det är frågan om har utomhuspedagogiken ett mycket brett användningsområde. Många olika sätt som sinsemellan kan skilja på sig mycket kan ändå klassas som samma inlärningsmetod: utomhuspedagogik.

För t.ex. Sirkkalaskolan har lägerskolverksamhet varit en viktig del sen långt bakåt i tiden och samtidigt något som Kurtén högt uppskattar och minns med goda minnen när hon diskuterar utomhuspedagogik (Kurtén 2016, Bilaga 1 s. 1).

”Det har varit tipspromenader och den här veckan t.ex. håller 3:an-4:an på med H.C. Andersen som tema och då har vi haft olika stationer och en station har varit en tipsrunda ute och de skulle bygga av naturmaterial H.C. Andersens porträtt, göra en tavla av hans ansikte”.

- (Engblom 2016, Bilaga 1 s. 19)

De här exemplen är typiska exempel som visar att så länge det finns fantasi och kreativitet samt är bra planerat finns de få begränsningar för vad man kan lära ut med hjälp av utomhuspedagogik. Det kan vara frågan om de typiska läroämnena som är mera självklara att ha utomhus som biologi och geografi, men även bildkonst och språk passar att ha ute. Allt handlar om att ha ett syfte som gynnar läroplanen.

Är det då skäl att tänka sig att utomhuspedagogiken är en form av paraplybegrepp för olika arbetssätt som sker utomhus med upplevelser, reflektion, rörelse och har med autentisk miljö att göra? Med tanke på att respondenterna delvis gjort liknande men också olika saker gällande utomhuspedagogik som metod kan man konstatera att så är fallet. För att summera upp betyder det att det har varit frågan om lägerskola, övernattningar, utelektioner, olika rörelseprogram m.m.

4.4 Utomhuspedagogik – när och hur?

”En metod bland alla andra och man skall välja den metod som passar undervisningsgruppen och situationen bäst”.

- Maria Engblom

För att komma fram till svaret och nå målsättningen i detta arbete är det viktigt att reda ut vad skolorna i Åboland har för tankar kring när det är nödvändigt att arbeta med utomhuspedagogik och på vilket eller vilka sätt.

”Idén med att varför gör vi det här ute och varför är det bättre att göra den här saken ute än att göra den inne. Är det bättre då gör vi det ute men tycker man att här är en sån sak som det är bättre att vara inne så då gör man det inne. Det skall inte vara så att man måste gå ut bara för att gå ut, det där uppgiften som styr att vad skall vi göra eller vad skall vi lära oss”.

- (Engblom 2016, Bilaga 1 s. 20)

Engblom menar att det är viktigt att det finns ett syfte med att gå ut. Det skall finnas ett mål i undervisningen, om detta mål uppnås på ett kreativt, annorlunda och möjliggör ”bättre” sätt genom att göra t.ex. en övning utomhus är det skäl att göra det så länge det är

möjligt. Eklund är på samma linje med sina tankar kring användandet av utomhuspedagogiken.

”Det är dock viktigt att lärostoffet ingår i läroplanen för att metoden skall ges sitt rätta värde. Annars kan det uppfattas så att man bara är ute och leker”.

- (Eklund 2016, Bilaga 2 s. 32)

Det måste alltså finnas ett skäl som stöder läroplanen och undervisningen för att det skall vara nödvändigt att använda sig av utomhuspedagogik. Det är också viktigt att eleverna förstår meningen och syftet med användningen av utomhuspedagogiken.

”Det är starkare i nya läroplanen också det att vad gör man, varför gör man det och hur skall man utvärdera det. Det är en utmaning för utomhuspedagogiken att hur skall du kunna utvärdera på ett vettigt sätt”.

- (Wulff 2016, Bilaga 1 s. 30)

Det är viktigt att utomhuspedagogiken inte endast förblir en rolig upplevelse som Wulff beskriver. Skolans uppgift är inte att ge enbart roliga upplevelser till elever. Upplevelser är bra, kan man konstatera utgående från teorin och intervjuerna. Genom upplevelser stimuleras minnet och sinnen på annorlunda sätt än i det traditionella klassrummen.

Men som Wulff berättar är det viktigt med reflektionen, som är en betydande del av utomhuspedagogikens grund. Wulff tror inte på att det lönar sig att elever fyller i en lapp efter en upplevelse med utomhuspedagogik för att reflektera och reda ut vad eleverna lärt sig. Då kunde eleverna lika bra läsa om ett ämne för att sedan skriva ett prov om det för att se om eleverna lärt sig.

Nylund-Gustavson beskriver också samma behov av syfte (se Bilaga 2 s. 31) för att utomhuspedagogiken skall vara av betydelse för eleverna.

”Den nya läroplanen förutsätter också ämnesövergripande undervisning och i Pargas har man bestämt att “skärgården” är ett gemensamt tema. Detta tema passar ypperligt för utomhusundervisning i många sammanhang inom många olika ämnen”.

- (Nylund-Gustavson 2016, Bilaga 2 s. 33)

Ett bra exempel på hur utomhuspedagogiken kan passa in i undervisningen är om det t.ex. finns ett tema i skolan som behandlas för tillfället. Skrabböleskolan hade bland annat använt sig av skärgården som tema.

Det är viktigt att välja rätt metod för rätt ändamål när man talar om undervisning och inläring. Vissa tillfällen är utomhuspedagogik en ypperlig metod för att göra undervisningen varierande medan andra tillfällen skulle det vara bättre att använda någon annan metod. Om valet av metod för undervisning tjänar syftet i undervisningen och valet av metoden är grundligt motiverade finns det enligt respondenternas svar dock inte några konkreta hinder. Däremot finns det många möjligheter, men för att återigen gå tillbaka till vad Wulff sa, är det viktigt att det inte bara är en rolig händelse eller upplevelse.

4.5 Läroplanen

”Pendeln har vänt igen och grunderna för den nya läroplanen ger stora möjligheter att välja flexibla arbetssätt och metoder. Jag tror att man nästan kan göra vad som helst, naturligtvis med en målsättning och ändå uppfylla läroplanens direktiv”.

- (Nylund-Gustavson 2016, Bilaga 2 s. 33)

Läroplanen i grunderna ger skolorna möjligheter att skraddarsy sina egna läroplaner. Det betyder att de har möjligt att välja vilka metoder och arbetssätt de använder sig av, troligtvis av de metoder de anser mest givande för ändamålet. Potentiellt sett kan utomhuspedagogiken alltså ha en betydande roll för undervisningen.

4.6 Samarbete och utomhuspedagogik i Åboland

”Ett samarbete med utomstående är alltid bra! Man får nya idéer och inspiration och det är hälsosamt för eleverna att komma i kontakt med andra “utbildare” än de egna lärarna”.

- (Eklund 2016, Bilaga 2 s. 34).

Samarbete i alla dess former är ofta en mycket uppskattad del i en verksamhet. Med samarbete mellan två eller flera parter delas och byts kunskaper, synsätt och tankar. Det här kan i sin tur kan inspirera de som samarbetat att pröva på nya metoder och sätt som de lärt sig genom samarbetet.

4.6.1 Samarbete mellan Folkhälsan och Åbolands grundskolor

Vad har skolorna för tidigare erfarenheter av samarbete med Folkhälsan och vad har de för tankar kring de samarbeten som tidigare varit?

”Samarbete med Folkhälsan ser jag som något självklart och har alltid fungerat bra. Det behövs alltid inspiratörer och det är bra när eleverna får handledning av andra än läraren, även om förstås läraren också deltar”.

- (Eklund 2016, Bilaga 2 s. 36)

”Inom Folkhälsan har man en stor kunskap och är aktiva inom utomhusundervisning, så de kan nog erbjuda skolorna både stöd och hjälp på många sätt”.

- (Nylund-Gustavson 2016, Bilaga 2 s. 34).

”... Alla skolor är färdiga, hoppas jag åtminstone, att samarbeta. Vi har åtminstone den inställningen att finns de nån som kan det här bättre så vill vi jätte gärna samarbeta och då kommer tredje sektorn in i det. Samtidigt som skolornas resurser sjunker så finns det möjligheter för aktörer i tredje sektorn t.ex. att söka finansiering till den typens verksamhet som t.ex. utomhuspedagogik”.

- (Wulff 2016, Bilaga 1 s. 28).

Det är just den viktiga rollen att då får man den där ”expertkunskapen” utifrån som kanske inte skolan och lärarna har”.

- (Engblom 2016, Bilaga 1 s. 24).

”Folkhälsan har vi haft mycket glädje av. Just lite det här extra så vi har kunnat erbjuda eleverna just t.ex. med snöskorna och sen att det kommer någon utomstående ibland”.

- (Sundström 2016, Bilaga 1 s. 15).

”... Samarbete är jätte viktigt och de gånger just som när det är proffsigt folk. Säg t.ex. att Patrik kommer och tar ut en klass till naturen. Det är ett enormt bra tillfälle för läraren, förutom att iaktta själva sysselsättningarna eller lekarna eller de grejerna som de gör, att på ett helt annat sätt iaktta sin grupp också när inte läraren själv är den som drar”.

- (Kurtén 2016, Bilaga 1 s. 5).

Utgående från intervjuerna är tankarna kring det samarbete med Folkhälsan positiva. Folkhälsan har varierande mycket samarbetat med dessa skolor under tidigare år. Tack vare den överväldigande positiva inställningen till samarbete med Folkhälsan som framkommit av dessa respondenter betyder det att samarbete mellan skolorna och Folkhälsan varit lyckade. Dock är det skäl att förhålla sig kritiskt till dessa åsikter i och med att alla samarbetspartners som Folkhälsan tidigare samarbetat med inte har intervjuats. Samt att de kanske inte har samarbetat med andra.

När det kommer till samarbete har det inte alltid handlat om att Folkhälsan kommit och dragit program eller arrangera utbildning med utomhuspedagogik som tema. Det har varit allt från mindre saker som att låna ut behövt material som trångior, tält, tänd stål osv. som skolor ofta inte har till sitt förfogande vilket t.ex. varit fallet i Kyrkbackensskola i Nagu (Sundström 2016, Bilaga 1 s. 14).

Samarbetet har också varierat från skola till skola. Det betyder alltså att programmen har kunnat variera och därmed har även utomhuspedagogiken i samarbetet haft olika betydelse för de olika samarbeten. T.ex. med St. Karins svenska skola har samarbetet mellan Folkhälsan och skolan även inkluderat samhällspedagogsstuderanden från (YH) Novia. Därmed har ett samarbete inte endast existerat mellan två parter utan Folkhälsan har samtidigt samarbetat med (YH) Novia samt St. Karins svenska skola. På detta sätt har bägge skolor smidigt fått undervisning och utbildning på olika sätt med olika ändamål men med utomhuspedagogik som tema (Engblom 2016, Bilaga 1 s. 18).

Samarbete mellan Folkhälsan och en stor del av Åbolands svenska grundskolor har hittills under en längre tid fungerat bra och varit mycket uppskattat från skolornas sida. Genom att ställa upp för olika återkommande program och lånat utrustning har Folkhälsan skapat ett rykte om pålitlighet som tydligt håller i, vilket kan konstateras utgående från intervjuerna.

4.6.2 Samarbete i framtiden

”Jag tror att i framtiden kommer att vara ännu mera, för skolorna har inte möjlighet att ha den expertkunskapen på vissa saker, det finns inte.”

- Nicke Wulff

Framtiden och läroplansreformen för med sig nya möjligheter för samarbete på många olika plan. Samtidigt som budgeten skärs ner i Finland och därmed påverkas även undervisningen (Buchert, 2015) förväntas skolorna variera undervisningen genom varierande arbetssätt. Detta betyder att en viss sorts expertis behövs för att kunna utöva t.ex. utomhuspedagogik.

”Det är ett enormt bra tillfälle för läraren, förutom att iaktta själva sysselsättningarna eller lekarna eller de grejerna som de gör, att på ett helt annat sätt iaktta sin grupp också när inte läraren själv är den som drar”.

- (Kurtén 2016, Bilaga 1 s. 5)

Samtidigt som någon utomstående kommer för att hålla undervisning eller dra program för en skolgrupp får läraren en möjlighet att följa med sin egen grupp. På det sättet kan läraren iakta gruppens dynamik och hur de fungerar ur en annan synvinkel. Samtidigt får även läraren utbildning i och med att läraren följer med programmet och observerar. Här är det viktigt att påpeka att man måste ha rätt attityd till utomhuspedagogiken för att man skall lära sig.

”En fungerande dialog och sen är det otroligt viktigt med tidsperspektivet. Skulle vi sitta nu och fundera på att vad vi skall göra så kan inte vi planera på vad vi gör på hösten utan man skulle måsta planera vad vi gör nästa vår”.

- (Wulff 2016, Bilaga 1 s. 29)

Viktigt för samarbete är kommunikation. Utan en fungerande kommunikation kan hela samarbetet falla ihop. Det är viktigt för utomstående aktörer att förstå när man funderar på samarbete med skolor att man inte kan förvänta sig att det skall ske omedelbart. Wulff menar att man måste se det ur ett långsiktigt perspektiv. Skolorna planerar sina

verksamhetsplaner för läsåret i god tid och det är inte alltid lätt att klämma in extra program efter att verksamhetsplanen är fastställd.

”På det sättet är det bra om ett samarbete är mera långsiktigt, att det inte bara är en punkt insatt en gång och sen blir det inte mera just så som vi har haft nu, att det varit regelbundet”.

- (Engblom 2016, Bilaga 1 s.24)

Engblom är inne på samma linje. Vidare påpekar hon att det kan ta ett år eller två förrän ett samarbete börjar löpa. Är det frågan om ett program som görs en gång medför det inte samma värde som ett återkommande program som t.ex. samarbetet mellan Folkhälsan, (YH) Novia och St. Karins svenska skola.

”Därför är det viktigt att utomhuspedagogiken inte är ett projekt eller en ”nå nu ska vi gå ut” och så gör vi det och sen resten av året så gör vi bara allt inne. Att de blir mera ett sätt att göra saker på, de samma saker vi ändå skulle ha gjort kan man göra ute”.

- (Engblom 2016, Bilaga 1 s. 24)

Engblom menar att det är viktigt att inte bara samarbete utan utomhuspedagogiken i sig är något återkommande för att det skall lyckas. Hon menar att tanken att göra någonting en gång och sedan inte mera behöva göra det är fel sätt att gå till väga.

”... Vi har inte ännu diskuterat med lärarna men nästa år då inte Novia kommer och håller något program är tanken nog den att det skulle bli en mera bestående del av vår verksamhetskultur”.

- (Engblom 2016, Bilaga 1 s. 19)

Tanken i St. Karins svenska skola är alltså att utomhuspedagogiken förblir en del av verksamheten trots att samarbetet med Novia slutar. Här kunde Folkhälsan ha en möjlighet för samarbete i annan form än tidigare.

I och med positiva tankar och inställningar kring såväl utomhuspedagogik som erfarenheter av samarbete med Folkhälsan från tidigare, finns det alla möjligheter i världen för ett fortsatt samarbete.

4.7 Problem och utmaningar

Som en metod är det omöjligt att utomhuspedagogiken faller alla i ögonen på ett positivt sätt. Därmed kan det förekomma utmaningar och problem om den som skall lära ut inte tror på utomhuspedagogiken eller om attityden mot utomhuspedagogiken inte är den rätta.

”Utvärderingen, vad har det här gett, har det någonting konkret kunskapsmässigt eller har det bara varit en upplevelse”.

- (Wulff 2016, Bilaga 1 s. 30)

Utvärderingen d.v.s. reflektionen av det som har gjorts och upplevts är en mycket central del av utomhuspedagogiken. Det är viktigt att man har grundligt planerat, inte bara innehållet, utan hur det skall utvärderas efter ett utförande. Därmed finns en utmaning för utomhuspedagogik, det är lätt hänt att en upplevelse bara förblir det, en upplevelse om man inte utvärderar det man gjort på ett vettigt sätt.

Att t.ex. fylla i en lapp med abc frågor om vad man tyckte om utförandet t.ex. en vecka senare tjänar inget syfte menar Wulff. Då kunde man lika gärna be eleverna läsa i skolböckerna och sedan hålla ett prov på det man läst om (Wulff 2016, Bilaga 1 s. 29).

”Utomhuspedagogiken gör inte en dålig undervisningsidé bra, det kräver att det skall genomföras lika väl plus att det sätter ännu mera krav eller behov på den där planeringen”.

- (Wulff 2016, Bilaga 1 s. 27)

Utmaningarna i utomhuspedagogik kräver en duktig pedagog. Utan en plan och en idé kommer inte utomhuspedagogiken att lyckas. Det kräver också att den som använder sig av utomhuspedagogiken skall vara entusiastisk till ämnet och sporrande. Att bara fara ut och tycka att man gör någonting utomhus fungerar inte. Krav för en lyckad utomhuspedagogik är därmed att planeringen är välkött och att den som lär ut är entusiastisk och sprider denna entusiasm och att det syns.

5 Resultat

Det man kan konstatera utgående från analysering av den data som framkommit under forskningens gång behandlas i följande delkapitel. I kapitlen sammanfattas de mest viktiga resultaten för syftet och målsättningen.

5.1 Utomhuspedagogik – tankar och synsätt

Utgående från analyseringen av intervjuerna kan man konstatera att alla respondenter var positivt inställda till utomhuspedagogiken som en variation i undervisningen. Respondenterna är överens om att utomhuspedagogiken är värdefull och uppskattad så länge den är välplanerad.

Tankar kring när man skall använda utomhuspedagogik varierar från respondent till respondent. Dessa tankar baserar sig på egna erfarenheter samt möjligheter i närmiljön. För vissa skolor blir det en mera naturlig del i och med att skolan befinner sig på en plats vars omgivning verkligen gynnar utomhuspedagogiken. Skolor belägna mitt i centrum har inte samma möjlighet att t.ex. gå till skogen, men detta betyder inte att utomhuspedagogik inte är möjligt för dem.

Respondenterna är eniga om att för att det skall vara frågan om utomhuspedagogik måste det ske utanför klassrummet och bejakar rörelse. Däremot har respondenterna skilt sina egna fördjupade tankar i vad utomhuspedagogik är för dem. Det är frågan om lägerskola, övernattning och mindre märkvärdiga saker som t.ex. matematik eller modersmål utomhus.

Utgående från respondenternas erfarenheter förstärker utomhuspedagogiken elevernas lärande. De elever som har speciellt svårt att sitta stilla i klasserna mår bättre och presterar bättre när de får röra på sig och i de flesta klasserna finns av de här eleverna. Detta betyder i sin tur att det fungerar som ett stöd för argumentet att utomhuspedagogiken behövs som en metod i undervisningen för att variera på inlärningsmiljön och arbetssättet.

Man kan konstatera att i Åbolands svenska grundskolor är utomhuspedagogik i olika form en mycket välkommen och uppskattad metod, nära anknyten till skolornas verksamhet. På samma sätt som definitionen av utomhuspedagogik och dess närbesläktade metoder kan variera gäller detta även individuella personliga tankar kring ämnet. Uppskattat på samma, men ändå olika sätt.

5.2 Utomhuspedagogik – läroplansreformens betydelse

Läroplanen kom inte som en överraskning för skolorna och de har haft en längre tid på sig att anpassa sig till läroplansreformen. Utgående från intervjuerna kan man konstatera att utomhuspedagogiken varit närvarande i skolornas verksamheter tidigare i varierande omfattning. För dessa skolor påverkar inte läroplansreformen deras sätt att arbeta med utomhuspedagogiken i och med att grundtanken är att fortsätta på samma vis som förr.

Respondenterna tror på att utomhuspedagogiken, bland andra metoder som också används, uppfyller läroplansreformens krav på varierande arbetssätt var den autentiska miljön och upplevelser är viktiga. Läroplansreformen har inte en större betydelse angående deras synsätt eller tankar kring hur utomhuspedagogikens närvaro i verksamheten ser ut. Utomhuspedagogiken fungerar i den omfattning den används för tillfället och skolorna fortsätter enligt samma verksamhetsgrund som förr, i och med att det uppfyller kraven på läroplanen.

5.3 Utomhuspedagogik – samarbete

Samarbete med Folkhälsan är inte främmande för Åbolands svenskspråkiga grundskolor. Alla skolor vars representanter deltog i undersökningen har tidigare erfarenhet av samarbete med Folkhälsan. För vissa skolor har samarbetet varit mera förankrat i verksamhetsplanen i form av återkommande program medan i andra skolor har det kunnat vara frågan om mindre saker som t.ex. ett dagsevenemang eller att låna ut material till skolorna.

Folkhälsans samarbete med skolorna har varit uppskattade och värdefulla enligt respondenterna. Folkhälsan har skapat ett förtroende genom tidigare samarbete. Skolorna tar gärna emot Folkhälsan som samarbetspartners så länge Folkhälsan kan bidra med något som är ändamålsenligt för skolans verksamhet.

Vad behöver skolorna? Vad kan Folkhälsan ge dem? Det är frågorna som Folkhälsan måste ställa sig själva och utgå ifrån de svar för att erbjuda samarbete som sedan troligtvis gärna tas emot. Folkhälsan måste t.ex. förnya sin verksamhet för att ett samarbete med t.ex. St. Karins svenska skola skall förbli aktuellt.

Skolorna använder utomhuspedagogiken som en del i sin verksamhet, varierande från skola till skola. Kan Folkhälsan bidra med expertis, välplanerade paket, realistiska

tidsramar, fungerande kommunikation och utgå ifrån det vad skolorna behöver finns förutsättningar för att samarbete, med utomhuspedagogik som grundmetod, i framtiden skall existera mellan Åbolands svenskspråkiga grundskolor samt Folkhälsan.

Utgående från intervjuerna kan även framställas exempel på vilket sätt samarbete önskas av skolorna. Önskvärt skulle vara att i planeringsskede skulle samarbetet redan börja i form av att dela med sig av idéer på innehåll samt hur det i praktiken skulle förverkligas, t.ex. var, hur, när o.s.v. Samarbetet skulle gärna bestå av något återkommande och inte något som görs en gång och sedan lämnar man det. Genom att ha ett samarbete likt det som St. Karins svenska skola hade tidigare tillsammans med Folkhälsan vet skolorna att Folkhälsan kommer och arrangerar program t.ex. på våren. På detta sätt motiveras samarbetsparterna och det ger även Folkhälsan en möjlighet att utveckla programmet och ta fasta på saker som kunde förbättras till nästa gång, baserat på förbättringsförslag.

Folkhälsans egna tankar kring vad svaren skulle vara har i stort sett motsvarat de svar och de resultat som framkommit genom undersökningen. Undersökningen och resultatet kan därmed ses som en bekräftelse för Folkhälsan att det finns en vilja och möjligheter bland skolorna för samarbete i framtiden.

6 Sammanfattande diskussion och avslutning

Processen av att skriva ett examensarbete utgående från en kvalitativ undersökning har varit mycket mera krävande än vad upplevelsen och tron att det först skulle vara. Lärdomar som kommit under analysering av data, transkribering av data samt sammanställning av stödande teori har varit många och givande, t.ex. hur mycket tid och arbete det egentligen innebär att göra ett arbete av denna skala. Genom stöd av handledare både från YH Novias och Folkhälsans sida har dock arbetet varit möjligt trots stunder som det kändes hopplöst och stressfullt.

Genom att utföra en undersökning av den här omfattning har kännedom för ämnen som t.ex. läroplan, samarbete, utomhuspedagogikens alla former utvidgats vilket har varit mycket givande under hela processen.

I och med det egna intresset till utomhuspedagogik känns det givande att ha en grundlig kännedom kring Åbolands grundskolors gemensamma sammanfattade åsikter kring utomhuspedagogiken. Dessutom i och med den positiva inställningen till samarbete med Folkhälsan kan man inte kringgå det faktum att samarbete också kan ske med andra aktörer

inom den tredje sektorn vilket ger upphov till möjligheter för samhällspedagoger ute på fältet i och med att intresset för samarbete existerar.

Hur uppnåddes målet och syftet med detta arbete? Målet var att genom denna undersökning få en förståelse för hur Åbolands skolors syn på utomhuspedagogik som en metod i undervisningen ser ut samt behovet och inställningen till samarbete med Folkhälsan. Genom att analysera svaren kan man konstatera att inställningen till såväl utomhuspedagogiken och samarbete är mycket positiva, så länge metoden och samarbetet stöder skolans verksamhetsplan.

Under bearbetningen av data som framkommit av intervjuerna blev det tydligt att för att få ännu värdefullare åsikter och tankar av respondenterna kunde man ha haft åtminstone en fråga till i intervjun. Denna fråga kunde ha behandlat skolornas önskan på hur samarbete kunde se ut. På detta sätt kunde man tydligare reda ut exakt vad för sorts aktiviteter och program önskas av skolorna och det skulle varit lättare att få koncept och idéer som Folkhälsan sedan kunde ta i beaktande och utveckla på egen hand.

Eftersom arbetet gjordes för Folkhälsan och min egna koppling till Folkhälsan hade också respondenterna möjligtvis svårt att fullständigt förhålla sig objektivt till de ämnen som diskuterades under intervjuerna. Svaren skulle säkert varit annorlunda om någon helt utomstående utan koppling till varken Folkhälsan eller utomhuspedagogik skulle ha intervjuat respondenterna.

Syftet med examensarbetet var att kartlägga behovet av eventuellt samarbete samt behov av Folkhälsan i Åboland att ändra på sin verksamhet för att samarbete skulle vara möjligt. Genom att nå målsättningen har även kartläggningen av behoven gjorts. Möjligheter och intresset för samarbete finns i alla skolor som varit delaktiga i denna undersökning. Om Folkhälsan kan bidra med den expertis och de program som önskas finns inga hinder för framtida samarbete

Under processen av detta arbete konstaterades att undersökning om utomhuspedagogik i Finland har studerats väldigt lite. Fortsatta studier kunde bestå av en liknande studie i större skala, t.ex. både finska och svenska skolor och försöka hitta kopplingar och likheter eller att man skulle inkludera t.ex. hela Egentliga Finland. Vidare forskning i utomhuspedagogik samt hur man skulle kunna komma fram till en definitiv definition för termen kunde också vara nödvändig för framtida studier.

Avslutningsvis kan man konstatera att trots motgångar och stressiga stunder har processen av detta examensarbete varit mycket givande. Känslan av att utföra en undersökning av denna skala för att sedan analysera svaren och komma fram till positiva slutsatser är underbar, speciellt då arbetet har en uppdragsgivare.

Utomhuspedagogiken är en intressant komplex metod som är svår att definiera men lätt att förstå sig på samt utnyttja om man är motiverad och intresserad. I framtiden kommer utomhuspedagogiken att fortsättningsvis vara närvarande i Åbolands svenskspråkigas verksamhetsplaner och då kommer samarbete med Folkhälsan i Åboland vara önskvärt.

Källförteckning

- Bodinger, A., & Nilsson, E. (2006). *Upplevelsepedagogik, vad säger läroplanen - hur arbetar lärare och rektorer utifrån detta*. Hämtat från Diva-portal: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:230377/FULLTEXT01.pdf> den 29 9 2016
- Buchert, P. (den 27 10 2015). *Nedskärningarna drabbar bildningsnivån*. Hämtat från HBL: <http://gamla.hbl.fi/nyheter/2015-10-27/775685/nedskarningarna-drabbar-bildningsnivan> den 3 10 2016
- Carlegård, L. (2007). *Att lära sig engelska ute*. Falun: Falun Research Centre.
- Dahlgren, L., & Szczepanski, A. (1997). *Utomhuspedagogik - boklig bindning och sinnlig erarenhet*. Linköping: Linköpings universitet.
- Eklund, G. (u.d.). *Forskningsmetodik - Kvalitativa metoder*. Hämtat från Åbo Akademi: <https://www.vasa.abo.fi/users/geklund/PDF/SpecPed%20II-PP%20-%20Webb.pdf> den 3 10 2016
- Eklund, T. (den 26 4 2016). *Utomhuspedagogik i Åboland - nutid och framtid*. Korpo, Egentliga Finland, Finland.
- Elvhage, A. (den 23 8 2016). *Forskning visar att vistelse i naturen minskar symtomen av ADHD, depression och negativa tankar*. Hämtat från Epoch Times: <http://www.epochtimes.se/forskning-visar-att-vistelse-i-naturen-minskar-symtomen-av-adhd-depression-och-negativa-tankar/> den 3 10 2016
- Engblom, M. (den 27 4 2016). Bilaga 1 - Transkribering av intervjuer i Åboland. 16-24. (M. Alopaeus, Intervjuare)
- EOE. (2012). *Statement of intent - What is outdoor adventure education?* Hämtat från EOE-network: <http://www.eoe-network.eu/the-institute/statement-of-intent/> den 3 10 2016
- Folkhälsan. (2016a). *Friluftsliv i Åboland*. Hämtat från Folkhälsan: <http://www.folkhalsan.fi/startside/Var-verksamhet/Ma-bra/Motion--rorelse/Friluftsliv/Friluftsliv/> den 3 10 2016
- Folkhälsan. (2016b). *Folkhälsan*. Hämtat från Om oss: www.folkhalsan.fi/startside/Om-oss/ den 27 9 2016
- Folkhälsan. (2016c). *Folkhälsan*. Hämtat från Regionalt hälsofrämjande i Åboland: www.folkhalsan.fi/verksamhet2015/Halsoframjande/Frivilliga--foreningar/Aboland/ den 27 9 2016
- Folkhälsan. (2016d). *Vi jobbar med Friluftsliv*. Hämtat från Folkhälsan: <http://www.folkhalsan.fi/startside/Var-verksamhet/Ma-bra/Motion--rorelse/Friluftsliv/Friluftsliv/Vem-ar-vi/> den 3 10 2016
- Forsberg, S., & Hinders, C. (2014). *Vad är det som är utomhuspedagogik? - En kvalitativ studie om förskollärares kunskap om utomhuspedagogik*. Göteborg: Göteborgs Universitet.

- Gunnarsson, R. (den 13 3 2002). *Validitet och reliabilitet*. Hämtat från Infovoice: <http://infovoice.se/fou/bok/10000035.shtml> den 3 10 2016
- Higgins, P., Nicol, R., & m.fl. (2002). *Outdoor Education: Authentic Learning in the context of landscapes*. Kisa: Kinda Education Centre.
- Justesen, L., & Mik-Meyer, N. (2011). *Kvalitativa Metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Kadesjö, B. (den 22 5 2015). *ADHD*. Hämtat från 1177 Vårdguiden: <http://www.1177.se/Fakta-och-rad/Sjukdomar/Adhd/> den 3 10 2016
- Kihlgren, J. (den 4 11 2014). *Olika typer av intervjuer*. Hämtat från Ledarna: <https://www.ledarna.se/Chefsguider/chefen-som-rekryterare1/intervjun/olika-typer-av-intervjuer/> den 19 9 2016
- KOTA. (2016). *KOTA*. Hämtat från KOTA - Lasten ja nuorten hyvinvointi ry: <http://www.kota.fi/index.php?cat=1&lang=fi&project=> den 28 9 2016
- Kurtén, E. (den 11 4 2016). Bilaga 1 - Transkribering av intervjuer i Åboland. 1-9. (M. Alopaeus, Intervjuare)
- Lägerskolföreningen i Finland. (2016a). *Vad är lägerskola*. Hämtat från Lägerskolföreningen i Finland: <http://leirikoululahettilas.fi/vad-ar-lagerskola/> den 3 10 2016
- Lägerskolföreningen i Finland. (2016b). *Individens, gruppens och samhällets syn på lägerskola*. Hämtat från Lägerskolföreningen i Finland: <http://leirikoululahettilas.fi/individens-gruppens-och-samhallets-syn-pa-lagerskola/> den 3 10 2016
- Lägerskolföreningen i Finland. (2016c). *Lägerskola i läroplanen 2016*. Hämtat från Lägerskolföreningen i Finland: <http://leirikoululahettilas.fi/lagerskola-i-laroplanen-2016/> den 3 10 2016
- Mclendon, R. (den 27 6 2014). *How "friluftsliv" can help you reconnect with nature*. Hämtat från Mother Nature Network: <http://www.mnn.com/earth-matters/wilderness-resources/blogs/how-friluftsliv-can-help-you-reconnect-with-nature> den 3 10 2016
- Nationalencyklopedin. (den 9 10 2016a). *Uppslagsverket*. Hämtat från Nationalencyklopedin: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/socialt-arbete> den 9 10 2016
- Nationalencyklopedin. (den 2 10 2016b). *Uppslagsverket*. Hämtat från Nationalencyklopedin: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/j%C3%A4mf%C3%B6rande-metod> den 2 10 2016
- NCU. (den 03 05 2016). *Nationellt centrum för utomhuspedagogik*. Hämtat från Linköpings Universitet: <http://www.liu.se/ikk/ncu?l=sv> den 26 09 2016
- Nyberg, R. (1999). *Skriv vetenskapliga uppsatser och avhandlingar*. Vasa: Edutime.

- Nylund-Gustavson, M. (den 28 4 2016). Utomhuspedagogik i Åboland - nutid och framtid. Pargas, Egentliga Finland, Finland.
- Palmberg, I. (2003). *Miljöpedagogik - teori och praktik i miljöundervisning*. Vasa: Åbo Akademi.
- Stenberg-Gustafsson, N. (den 26 4 2015). *Allt yngre barn får för lite motion*. Hämtat från Yle nyheter: <https://svenska.yle.fi/artikel/2015/04/26/allt-yngre-barn-far-lite-motion> den 3 10 2016
- Sundström, Å. (den 20 4 2016). Bilaga 1 - Transkribering av intervjuer i Åboland. 9-16. (M. Alopaeus, Intervjuare)
- Szczepanski, A. (2014). *Skolans och förskolans utemiljöer: Kunskap och inspiration till stöd vid planering av barns utemiljö*. Linköping: Linköpings universitet.
- Utbildningsstyrelsen. (den 22 12 2014). *Utbildningsstyrelsen*. Hämtat från Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen: http://www.oph.fi/download/166434_grunderna_for_laroplanen_verkkojulka_isu.pdf den 19 9 2016
- Utbildningsstyrelsen. (2016a). *Läroplans- och examensgrunder*. Hämtat från Utbildningsstyrelsen: http://www.oph.fi/lagar_och_anvisningar/laroplans_och_examensgrunder den 11 10 2016
- Utbildningsstyrelsen. (2016b). *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014*. Hämtat från Utbildningsstyrelsen: http://www.oph.fi/lagar_och_anvisningar/laroplans_och_examensgrunder/grundlaggande_utbildningen den 19 9 2016
- Utbildningsstyrelsen. (2016c). *Målen med revideringen av grunderna för läroplanen*. Hämtat från Utbildningsstyrelsen: <http://www.oph.fi/lp2016/mal> den 11 10 2016
- Wulff, N. (den 16 5 2016). Bilaga 1 - Transkribering av intervjuer i Åboland. 24-29. (M. Alopaeus, Intervjuare)
- Åbo Akademi. (a). *Transkriberingsregler för studenter och forskare*. Hämtat från Åbo Akademi: <http://web.abo.fi/arkiv/etn/dokument/blanketter/transkribregl.pdf> den 21 9 2016
- Åbo Akademi. (b). *Intervju*. Hämtat från Åbo Akademi: <http://web.abo.fi/arkiv/folk/intervju.html> den 29 9 2016

BILAGA 1

Transkribering av intervjuer med skolor i Åboland**Sirkkala skola**

Transkribering av intervju med Elise Kurtén, den 11.4.2016, Åbo. Utomhuspedagogik i Åboland – nutid och framtid. Sirkkalagatan 20.

EK = Elise Kurtén

MA = Mattias Alopæus (intervjuare)

MA: Okej, skall vi börja? jag heter Mattias Alopæus och idag är det måndagen den 11:e april 2016 och klockan är 9:30. Skulle du vilja berätta vem du är?

EK: Jag heter Elise Kurtén och jag är rektor för Sirkkalaskolan men också mångårig klasslärare före det, så jag har nog den där klasslärarefarenheten också.

MA: Och skulle du vilja berätta vad som, vad du skall göra här till näst, eller rättare sagt vad jag gör här?

EK: Jag skall svara på dina frågor som handlar om ditt slutarbete och, slutarbetet handlar om utomhuspedagogiken i Åboland både nutid och så skall vi titta lite i framtiden också.

MA: Jo och då har jag fyra egentliga frågor som jag har tänkt ställa, men det kan ju vara att det uppstår delfrågor där på sidan om. Den första frågan som jag då har är ”vilken utsträckning har utomhuspedagogiken varit en del av er verksamhet och på vilka eller vilket sätt?”

EK: Nå jo, utomhuspedagogiken anser vi hos oss här i Sirkkalaskolan vara jätte viktig. Vi har en otroligt lång historia vad gäller lägerskolverksamheten och om jag börjar med den. De faktiskt om vi tänker i finländska mått mätt så, bland de äldsta. Vi e lite pionjärer här, vi hade en kollega som hette Benita Björkell som faktiskt har börjat med det här, lägerskolverksamheten redan där i slutet av 70-talet början på 80-talet så det är faktiskt en lång tradition. Som vi, bland annat jag, gärna har burit vidare.

Det har varit en naturlig del av vår verksamhet och Åbo stad var också så där, glädjande nog, länge med i spelet ända tills de här ekonomiska problemen började för några år sedan.

Först bantade de ner en femdagars lägerskola till tredagars lägerskola och i dagens läge betalas ingenting. Men då har vi en mångårig verksamhet bland föräldrar och gemensam gårdsfest som möjliggör, så vi åker fortfarande, våra årskurs 5:or åker årligen på hösten på en femdagars lägerskola här i skärgården.

MA: Hur, var det då tidigare när ni fick från staden pengar, lyckades ni då få mera elever att åka, inte bara 5:orna?

EK: Nä utan vi har alltid haft det för 5:an, det har alltid varit riktat för årskurs 5 och det är alltid varenda unge i 5:an som har fått åka, men vi har inte varken dragit ner på antalet eller haft mera i och med, det har alltid varit riktat på 5:an. Det som det möjliggjorde sen, å andra sidan då när staden ännu betalade det här var att det blev pengar över till årskurs 6.

Så t.ex. jag som ofta har undervisat i 5:an-6:an gjorde så att på 5:an var jag på skärgårdslägerskolan om vi säger som så och sen i 6:an åkte vi lite beroende på, men hade vi pengar över så åkte vi kanske på en vinterlägerskola och det var faktiskt lägerskola det var inte klassresa, åtminstone det som jag idkade. Nu har då den biten bantats ner med årskurs 6 eftersom pengarna för det mesta går åt där i 5:an, det blir bara något smått kvar sen.

Lägerskolan är en jätteviktig bit som sagt som jag vill poängtera om här. Men i många år var det också möjligt för 6:or att åka på olika sorters, vi har bland annat åkt eftersom det var så väldigt länge som det var dåligt med vintrar här på våra breddgrader, så många många år åkte vi till Jyväskylä trakten för att få lite snö och sån verksamhet, det har varit på tapeten.

Även så där annars ska vi säga så här att vi försöker, på tal om utomhus, för det första så har vi en prioritering och profilering vad gäller fysisk fostran att vi skall röra på oss och då försöker vi samtidigt koppla det till att hela skolan gör någonting tillsammans. Vi har olika, på hösten har vi terränglöpning för hela skolan. På vintern, eller här på vår-vintern har vi lite innebandy och turneringar och cirkusgymnastik för de mindre och sen har vi fotbollsturneringar för hela skolan. Klart att det här är idrott och gymnastik jo, men det är också mycket ”utomhusgrejjer” och att vara tillsammans.

Vi har väldigt bra läge trots att vi är en stadsskola och någorlunda centrumskola så till vida att vi har Kuppisparken nära oss, vi har Vårdbergsparken nära oss, vi har Idrottsparken nära oss att det är inget hinder, folk går nog ut. När det pratas om parken då går vi till

parken och så vidare bortåt. Det är inte bara att vi tittar i boken på bilder på blad utan vi går lite ut och känner på dem också och det har alltid varit en ledstjärna, samma sak med den här gårdsplanen, nu är ju det här inte vår enda gårdsplan som tur är utan den egentliga gården är där på nedre sidan, den används faktiskt.

Vare sig det då handlar om gårdsväxter eller gårdslekar eller någonting annat, utomhusmatte har varit väldigt populärt här det var en av våra speciallärare som körde in det här då, skall vi säga så här: lärarna går gärna ut för att ge lite mera värde och lite variation till klassrumsundervisningen.

MA: Okej, då kan man ju ganska naturligt fara över till den här tvåans fråga. Som du nu egentligen redan beskrev det så "hur ser ni på utomhuspedagogik som en metod i undervisningen?" så verkar det ju som att ni ser på det på ett bra sätt.

EK: Vi försöker uppmana till det, för att, dels på tal om den där fysisk fostranprofileringen, vi vet alla det här med hur barn sitter för mycket framför sina tv-spel och sina datorer och allt det här så därför är det här med att röra på sig så himla viktigt. Vi har som sagt haft utökat antal gymnastiktimmar i våra högre klasser t.ex. under den förra läroplanen och vi lyckas få in det också i den kommande med lite mera. Och just det här med stadsbarn, det är så mycket föräldraskjutsande hit och dit, så vi försöker få dem att röra på sig och också som en naturlig del av lektionen så att de inte blir för mycket att sitta stilla. Då blir det här med utomhus en ganska naturlig sak, för det är vettigare än att göra det i små klassrum.

Dels att kanske bara lite mera sträcka på benen men också det här med att verkligen titta på, jag menar, om du nu verkligen vill veta hur en ek ser ut så kanske du går och känner på den där eken i stället för att titta på de där bilderna och eleverna uppskattar det och en nyfiken positivt inställd unge är absolut en som tar emot mera, absolut.

Sen att se de här årstidsväxlingarna, vad händer med t.ex. vi tar träd nu då i parken, vad händer? På hösten när vi börjar så är de ännu i sin sommarskrud och så blir de så småningom lite ändringar i färgen och så tappar vi bladen och så vidare. Att följa med och nu så småningom börjar de knoppas, det blir väldigt konkret på det viset. Så förutom att vi ser utomhuspedagogiken som någonting som är bra för barnen så också det där meningsfulla att verkligen kunna konstatera vad som händer.

MA: I och med att den här läroplanen ändrar fr.o.m. första augusti 2016 att det enligt den skall vara, eller att utomhuspedagogiken skall vara mera närvarande i utbildningen. Så här skulle då nästa fråga vara att ”hur har ni tänkt att det skall förverkligas i er skola?” men lite som du sa så har ni redan en ganska stor del av er undervisning går med hjälp av utomhuspedagogiken. Har ni på något sätt tänkt någon förändring eller hur har ni tänkt gällande detta?

EK: Vi har faktiskt, om jag är riktigt riktigt ärlig, riktigt konkret ännu hur den kommer att förverkligas i den nya (läroplanen) så har vi inte ännu pratat om på det viset. Jo, inom vissa ämnen förstås så kommer det men de har vi på agendan här lite senare i vår när vi går igenom ämnesdelarna. Men över huvudtaget som en allmän linje har vi pratat hemskt mycket om t.ex. i lärarfortbildningen om hur viktigt det är att t.ex. få in den här rörligheten i skolan, det har vi poängtera mycket.

Också förstås det här med att man går ut. Åbo är otroligt tacksam, det är ju som att leva mitt i en historiebok eller hur? Eller en religionsbok, du har allt det där som alla andra läser om här bakom knuten. Vi går väldigt ofta till biblioteket, till vadå? inte ofta till slottet men minst en gång per år går en årskurs till slottet och museerna och det är ju på ett sätt också utomhuspedagogik för att när du går dit så iakttar du under vägen ett och annat.

Det blir liksom, de blir så på riktigt om man säger som så. Men om sanningen skall fram så riktigt såna här planer på, har vi inte ännu gått igenom. Sen på tal om att utbilda sig och allt sånt här så där har vi ett tätt samarbete med Folkhälsan.

Patrik Berghäll är t.ex. på kommande nu i vår igen med ett par årskurser som han alltid tar ut och den vägen skolas ju samtidigt då också läraren som är med som sen kan sprida det vidare. När jag började prata om den där lägerskole verksamheten, det som vi har haft som väldigt viktig del bland oss kolleger också är att man, skall vi säga nu lekar eller sysselsättningar som man gör på lägerskola, det har vi oftast gjort vi kolleger tillsammans före det. Jag menar, inte bara det att man läser i en bok hur du gör någonting utan att faktiskt göra själv.

Då vågar du göra det på ett helt annat sätt med din klass sen också, att det har vi nog alltid sysslat med hos oss, ge vidare saker som har fungerat bra och överhuvudtaget det där med att delge åt varandra att det här fungerade i min klass, prova du också och sen kan man tillämpa det sedan på eget sätt.

MA: Ja det är ju ett bra sätt att föra vidare saker som har fungerat, om man själv har provat på det. Som du redan nämnde Folkhälsan och Patrik Berghäll, ser ni i samband med den nya läroplanen något mera möjligheter för utomstående organisationer eller föreningar just som t.ex. Folkhälsan?

EK: Absolut, samarbete är jätte viktigt och de gånger just som när det är proffsigt folk. Säg t.ex. att Patrik kommer och tar ut en klass till naturen. Det är ett enormt bra tillfälle för läraren, förutom att iaktta själva sysselsättningarna eller lekarna eller de grejerna som de gör, att på ett helt annat sätt iaktta sin grupp också när inte läraren själv är den som drar. De är otroligt värdefulla stunder. Oftast håller man i den där tråden hela tiden och i alla tommar så då hinner man inte se så mycket, men de gånger när det kanske är någon annan dragare så ger den på det viset också mera värde.

Förutom Folkhälsan då och som jag nämnde här tidigare här med lägerskole verksamheten så också lägerskole föreningen i Finland. Både Benita som jag nämnde och jag är aktiva inom den styrelsen så där har vi också haft samarbete. WWF har varit och vi har haft några kurser så här kollegialt med dem och det finns många samarbetspartners och det är alltid jätte viktigt. En sak som jag tror att vi borde, som jag just faktiskt läste förra veckan när de erbjöd samarbete kring Östersjöfrågan, så vi borde minsann göra någonting åt det eller hur?

MA: Ja, så är det. Det här, WWF, vad är det förkortat av?

EK: World Wide Fund for Nature

MA: Ja precis som jag tänkte. Okej, kommer du på något nu så här annat som nu inte kommer fram i dessa frågor, som skulle kunna vara relevant att veta?

EK: Det som jag tror, eller inte vet jag om det kommer fram här, men det som jag vet med mångårig erfarenhet är att för att få någonting att lyckas och för att få folk, jag vet att t.ex. nyutbildade lärare i dagens läge är kanske lite rädda för det där ansvaret som visserligen det medför när du tar din klass ut ur ett skyddat klassrum eller hur?

Det är mera att hålla reda på och det finns otroligt många faror och om vi tänker t.ex. att vi skall gå ut i trafiken eller någonting sånt, det är någonting som man på nått sätt bara måste våga börja med, för sen när man väl börjar så märker man det medvärde som det ger.

Nu när jag är i min rektorsroll då så i dagens läge om jag jämför med när jag själv för 20-30 år sen gick ut med min klass, jag funderade inte ens på faror ärligt sagt, utan jag bara tuta och körde och gick utan att fundera. I dagens läge är det mycket mera, barnen har lite ändrat, grupperna är stora så som rektor vill jag nog, om du går ut med din klass, vill jag att någon assistent kommer med som svans t.ex. om du går i täten och redan såna praktiska saker. Där är ju härligt på tal om samarbetspartners, en alldeles otroligt viktig del av vår verksamhet är också de här farfar i skolan.

De här äldre frivilliga pensionärerna som varje vecka kommer till oss och deras värde är otroligt viktigt att t.ex. lärarna vet att de kan planera sin promenad till parken, i och med att farfar då är här i skolan och då har jag ett par händer mera eller ett par ögon mera med mig.

Våga gå ut och våga ta det där ansvaret. Det är stort jo men om man gör sitt bästa på allt sätt, att man inte gör några dumdristiga grejer eller helt går bara ensam, är det absolut värt det.

Och sen det där att bara man själv har, också som vuxen, du vet allt det här med man slutar aldrig leka för att man blir gammal man blir gammal för att man slutar leka. Man skall själv leka igenom de där grejerna att man själv har fått pröva på dem. Det är helt annat att lära ut dem eller att ha barn och göra dem när man har testat på det själv och det behöver inte vara så märkvärdiga saker men bara man har tänkt igenom olika ansvarsfrågor och risker så sen ut bara och våga göra dem, för som sagt, mera värde finns det.

MA: Ja det tror jag också, så ni tror då alltså att det kommer att fortsätta med samarbete just t.ex. med Patrik Berghäll i fortsättningen?

EK: Ja det hoppas vi, om det är fast i oss så jo och jag tror att Patrik nog minsann försöker få det att rymmas in här också i sitt arbete, jo.

MA: Har du nu i det här skedet några frågor till mig?

EK: Jo, egentligen när jag läste igenom de här frågorna när du skickade dem elektroniskt så tänkte jag så här att är det någonting som du tänker, tror du att det kommer att ändra någonting, när du har det här med nutid och framtid. Hade du själv någon tanke på det?

MA: Jag har lite just förstått från förut att ni här i Sirkkala har mera utomhuspedagogik än i många andra skolor och vad jag vet själv av då när jag var som assistent i Hangöby

skolan. Det är visserligen, det var 2013, så då såg jag nog inte enligt min egen uppfattning så hemskt mycket utomhuspedagogik att jag tror att det varierar jätte mycket..

EK: Det är det att det måste finnas, därför tror jag att jag nämnde Benita. Hon smitta av sig på mig och jag har försökt göra det, alltså du måst ha ett eld skäl någon som tror på ett sätt på någonting och som får andra med sig.

Vi gör fortfarande som jag sa också det här viktiga kollegiala, om vi nu då har fjorton klasslärare i vår skola och lite speciallärare och timlärare och så vidare bortåt. Varje vår har vi en eftermiddag, var vi gör en massa både roliga och tokiga saker tillsammans, och de är ofta friluftsinspirerade och folk är allmänt taget väldigt positivt inställda till sånt men där måst finnas den där första puffen och den där eldskälen kanske som för det vidare.

T.ex. ännu för att återgå till den här lägerskole verksamheten, det kan vara otroligt jobbigt, t.ex. i tidernas morgon när mina barn var små och jag var ensam med dem och jag skulle vara en vecka borta.

Det är klart att det är ett jädrans pussel, men nog går det, med grannars och släktens hjälp går det. Ingen hos oss har tvingats t.ex. till en lägerskola. Om du tycker att din livssituation eller över huvudtaget din tanke kring det här är jobbig just då har du rätt att säga att nu kan jag inte åka.

Då har vi gjort så att kanske någon annan har åkt istället som har en lättare situation. Sen har jag också varit med om att ett år när båda klasslärarna, vi har åkt alltid liksom t.ex. 5:orna har åkt tillsammans med parallell klasserna och då var båda lärarna helt nya, så att åka till ett ställe där du aldrig har varit och ta ansvar för över 50 ungar eller kanske t.o.m. 60 i värsta fall det kanske inte är så trevligt när du inte vet var alla rutter i skogen går.

Då har vi har t.o.m. lösgjort, jag har själv åkt en gång t.ex. som en extra lärare med. Något år har vi gjort så att när man visste att följande höst åker de här två och de är helt nya, då har vi åkt dit tillsammans i förväg och titta till och visa alla platser, för du skall ju som lärare känna dig trygg, du skall känna dig trygg i det du gör och kunna på ett annat sätt koncentrera dig. Att inte fundera på att "hej vart, va manne, vart skall jag nu då?" utan att det skall kännas bra och såna bitar kan man ju både som rektor och även som kollega hjälpa till med. Ingen tvingas mot sin vilja och inte behöver du gå ut, nog har vi lärare som tycker att, framförallt när de är ensamma att det är bättre nu att jag stannar inne här i klassen men sen om man kommer med assistenters hjälp och annat så får vi nog ut dem.

MA: Det känns nog säkert tryggare just om man har någon annan vuxen med sig.

EK: Jo, nog gör det de, för den där trafiken är jobbig förstås. Och visst kan det hända men det kan hända var som helst, hemmet är ju den farligaste platsen eller hur? Det är väl konstaterat.

Ännu på tal om utomhuspedagogik, det är nu kanske inte så mycket fast nog är det ju pedagogik det också. Vi har försökt effektivera vår rast verksamhet och det har vi gjort dels med att lärare har satt ut en massa sorters planscher och skylttar, att det här och det här kan man göra. Det är lekförslag, de ”hoppa ruta-grejer” där spelreglerna sätts fram och sånt. Sen har vi elevrådet, vi har några som man har skola till att ”nu är ni såna här rast dragare” och det är ju också lite utomhuspedagogik.

I höst så hade vi 6:ans flickor som drog där i slutningen, de satt musiken på och så drog de zumba-övningar och alla stod på gården och dansa efter och det var ganska roligt. Det var ju att förmedla vidare någonting fast det nu bara var där ute, det var inte desto mera men lite röra på sig tillsammans, där e många funktioner.

MA: Så är det. Om vi kommer tillbaka till den här frågan du ställde mig, om jag nu i framtiden blir någon form av speciallärare, jag är själv jätte intresserad av utomhuspedagogik så där hoppas jag ju att det skulle finnas i framtiden mycket arbetsmöjligheter eller hoppas att de blir, om de inte redan nu är i skolor en stor del att det i alla fall blir större då i sådana fall.

EK: Där har du då en viktig uppgift, att föra vidare. För nog är det många barn, du vet själv, nu e de så populärt också bland vuxna att ha promenadmöten och sånt. Men nog får du ju otroligt mycket ut av, tänk t.ex. i specialundervisningen när du inte behöver ha så jätte stora grupper nödvändigtvis utan du kan kanske vara med några bara och ni kan räkna, om det sen är stenar eller träd och fundera på, konkret. Vi lär oss på så många olika sätt och sen sätter det sig i minnet och jag, fortfarande poängterar det här positiva inställningen till någonting. Man förknippar någonting positivt med nån inläring så det är det bästa möjliga.

MA: Ja det håller jag med om. Om det inte nu var något mera du kommer på så vill jag, verkligen tacka dig för att du ställde upp.

EK: Jo ännu som slutkläm här om jag tänker på, som har hunnit vara lärare här jätte jätte länge. Så träffar jag då ungdomarna sen, vi har ofta klassmöten tio år efter 6:an. Jag har

bland annat en grupp som kommer här i maj och skall skåla lite tillsammans och det som kommer fram, det är bland annat lägerskolan, eller ”kommer du ihåg när vi var där och vi var där”.

Visserligen kommer vissa minnen om det här vad man har gjort i klassen också, men det som nog är högst på listan är oftast den där lägerskolan och nu menar jag inte att utomhuspedagogik bara är lägerskolan. Men om man fått göra det fem dagar i sträck och vara tillsammans och allt det där vad det innebär så nog är det de där stunderna. Det är otroligt roligt med t.ex. utomhuspedagogik när de i par skall lösa olika uppgifter, bara det att de gör precis samma uppgifter egentligen som de gör i klassen, men de springer från en punkt till en annan och räknar kanske stenar istället för streck. Det är variation, och det behövs. Ut bara, våga!

Kyrkbackens skola i Nagu

Transkribering av intervju med Åsa Sundström, den 20.4.2016, Nagu. Utomhuspedagogik i Åboland – nutid och framtid. Skolvägen 2-4.

ÅS = Åsa Sundström

MA = Mattias Alopæus (intervjuare)

MA: Jag heter Mattias Alopæus, idag är det den 20.4.2016 en onsdag och med mig har jag.

ÅS: Åsa Sundström som är klasslärare i Kyrkbacken skola i Nagu och i år har jag en 3:a-4:a.

MA: Inför denna intervju har jag färdigt skicka de här frågorna, som är fyra stycken och lite har du kanske fått fundera på dem och nu skulle meningen med denna intervju vara att få dina åsikter om utomhuspedagogiken med hjälp av dessa frågor. Då om vi börjar med den första frågan så ”I vilken utsträckning har utomhuspedagogiken varit en del av verksamheten och på vilket eller vilka sätt?” här i er skola.

ÅS: Det här är ett väldigt långt svar. Jag har jobbat i den här skolan ganska länge, en god bit över 10 år. Innan jag kom hit redan har jag varit fascinerad av att ta eleverna ut. Då var jag inte speciellt påläst, jag är gammal scout så förstås har det alltid funnits intresset. Men jag har inte sett att ta ut eleverna bara för att bekanta sig med naturen utan att också göra andra saker där, ta fram andra sidor hos dem och det har jag haft klart för mig att så är det.

Jag hade testat med elever tidigare men då mera i urbana områden så att säga och då jag kom hit så var jag helt på det klara att jag vill göra någonting här också. Det började helt enkelt så att vi hade ”uteskola” d.v.s. vi ordnade övernattnings med elever i 5:an-6:an och i det programmet försökte vi se på läroplanen att vad håller vi på med just nu, finns det något vi kan ta upp här. Dessutom hade vi en god dos teambuilding också, matlagning var med och förstås det här spännande att sova över. Föräldrar hjälpte till och sov över. Vi sov då i armétält som vi lånade, och de tälten lånade jag av Folkhälsan.

Första gången hade vi ett samarbete med skolan i Korpo faktiskt, ett år åtminstone om inte t.o.m. två år. Sen har det fortsatt att vi många år varje år hade uteskola där vi faktiskt försökte fundera ut att vad gör vi det här året att är det då t.ex. skogen som är temat i

läroplanen, då skall vi försöka ta upp saker som behandlar det. Vi försökte också variera oss hur vi skulle göra uteskolan, ett år åkte vi bil och vandrade sedan en bit in i skogen och satte upp våra grejer. Ett annat år cyklade vi och fick packningen skickad till något ställe, sen vandrade vi och smällde upp tälten. Vi har simmat i september och vi har kokat mat på stränder och liknande saker så jag har konstaterat att våra elever kan åtminstone lägga upp en trängia och koka enkel påsmat då de har slutat lågstadiet.

Det är var nog jätte bra tyckte vi och barnen uppskattade det nog också. Då man är intresserad av någonting så börjar man läsa mera på, jag gick också Folkhälsans utbildning för det här i ett skede, och försöker ta barnen annars också ut och utnyttja den här närmiljön vi har. Jag läste i litteratur just det att klassrummet flyttar ut, lite mera konkret, inte bara de här två dagarna då utan kanske lite oftare. Nu har jag sån historia att jag har faktiskt varit tre år och jobbat i Hotskär där vi hade skogen riktigt nära. Där försökte vi med det att varannan fredag hade vi hela dagen ute och försökte då anpassa alla ämnen så att man kunde göra någonting ute den dagen.

Sen kom jag tillbaka hit och nu har vi riktigt medvetet försökt, för det första tillfredsställa elevernas rörelsebehov genom att placera och sprida ut gymnastiktimmarna en timme tre dagar i veckan, istället för att ha en klump en gång. Hellre rövar jag några minuter från andra timmar då vid behov. Ofta på gymnastiktimmarna är vi ute, oftast, och flera gånger är vi ute och skuttar i skogen, har lite ”skogsparkour”-artigt följa jon kallar vi det oftast, eller lekar. Bara det att röra sig, jag tänker motoriskt, är jätte bra för eleverna och sen bara det att lära sig att man kan lära sig saker och ting ute. Naturligtvis i miljö- och naturkunskap har vi varit ute en hel del. Vi har identifiera växter, haft växtrutor, pressa växter, fotorienteringar, så mycket som möjligt lära oss att röra oss i närmiljön.

Jag tror faktiskt att man kan utveckla det ännu mera, men jag tror också att det är en process att eleverna och lärarna också måste lära sig att hitta lämpliga uppgifterna så vi kan göra modersmål ute också, modersmålslekar finns det ju. Matte kan man göra bra ute vissa saker, men det finns kanske ännu mera saker man kan göra ute, man kanske inte behöver begränsa sig till geometrin eller omkretsen på träd utan det finns också annat. Vi har varit ute i matte och uppskattat grejer och då är det uppskattat att vara ute, det blir mycket lättare.

Så, något flummigt svar: jag har testat ganska mycket, och jag är pro det att vi behöver vara ute och göra saker ute istället för klassrummet, för det är nog jätte svårt att sitta de här

långa dagarna i klassen. Och nu de här nio-tio åringar, man skall nog tänka nog sig för att man inte har dem bara att apatiskt sitta utan att de faktiskt får sitt rörelsebehov fyllt. Då lär de sig lättare och de kanske är kortare stunder men kanske mera effektivare.

MA: Jag tror också att det finns jätte mycket möjligheter att ännu mera, som du sa, utveckla just med att göra så kommer man på nya eller mera saker man kan göra.

ÅS: Jo, jag tycker att en riktigt stor del är också det att man ser en annan sida av eleverna då de rör sig ute. Nu har jag inte med mina 3:or och 4:or varit på någon övernattningar, vi kommer att ha utedagar ett par dagar i maj. Då skall vi aktivt jobba med såna saker som vi har i MNK (Miljö- och naturkunskap) som vi skall göra undan, sen skall vi också cykla, koka mat och njuta av att vara ute. Det är så bra för gruppen som grupp att röra sig på ett annat ställe än i skolgården, då talar jag om uteundervisning som är utanför skolområdet.

MA: Jo den där gruppdynamiken blir säkert en helt annan sak för eleverna och som du nämnde tidigare kan det bli jätte långa dagar och vissa elever har kanske lättare att ta åt sig information eller lära sig genom att då se ett föremål t.ex. vad en tall är.

ÅS: Ja vi tror ju att vi beskriver så bra alltid men det är nog också bra att riktigt få känna och fundera på det så.

MA: Då kan vi ganska naturligt gå över till nästa fråga som du delvis då egentligen svarade på redan. "Hur ser ni på utomhuspedagogik som en metod i undervisningen?" kanske du kan gå ännu djupare på det?

ÅS: Jag tror att man inte bara skall hålla på med en ända metod i undervisningen för vi har väldigt många olika elever. Jag ser så tydligt och speciellt de här lite yngre eleverna att alla är inte mottagliga för samma sort av undervisning och de kan inte heller forma sig lika bra ännu, när de är äldre är lite formade kanske de inte ändå är så jätte bra på att bara läsa teoretiskt, men i den här åldern så ser jag helt tydligt att en del har blixtnabba slutledningsförmågor ute då de är konkreta saker. De har bondförnuft och de vågar utnyttja det medan en del inte vågar och tycker att det kanske är lättare att läsa ur en bok.

Så en del lär sig riktigt effektivt av att göra praktiskt och ta till sig undervisningen på ett annat sätt som man kanske gör ute, medan andra då har glädje av att läsa en bok så jag tycker man måste göra båda. Vi använder mycket dator och teknik i undervisning, men jag tycker inte att tekniken är rena saliggörande. Däremot tycker jag jätte mycket om att jobba

med våra ”chrome böcker” (e-böcker) och lära dem saker där också. Det är en del och det finns ju så många delar.

Sen är det ett faktum att många barn rör sig för lite. I sitt dygn får de inte tillräckligt mycket uteverksamhet eller rörelse och då är det kanske ännu viktigare att vi får in det också i skolan och då tror jag att vi faktiskt får ett bättre resultat och gladare barn. Nog vet man själv att när man trött och ledsen eller stressad så den bästa medicinen är att fara ut, antingen på länk eller gå i skogen så rinner de av.

MA: Jag tror själv också att det är en form av terapi för en själv att vara ute eller redan det att man ensam får en tyst stund och tänka igenom va de nu sen kanske är att fundera på och skogen är ju tyst, oftast.

ÅS: Sen tror jag också att en stor fördel är också det att barnen här i Nagu bor ju nära naturen men trots att de är så vana med naturen så kan de kanske inte namnge allt som finns omkring dem som de ska lära sig i skolan, och då är det väll rätt så bra att vi har en liten förmån. De är rätt så vana att röra sig, det är inte så svårt för oss att ta oss, nu är de där ute i skogen och det är ganska slätt på ett sätt där men sen är det ganska klippigt också, men det är inte så svårt för dem att röra sig som jag kan tänka mig att i en del grupper kan de finnas de som har riktigt svårt.

Men det betyder inte att de skulle kunna namn och namnge allt omkring sig vilket jag tycker är en bra kunskap att kunna och då har vi en utmärkt möjlighet att lära sig mera om omgivningen om man är ute, så det inte är en abstrakt grej bara och vi har ju allt så nära här. Vi har många ställen vi kan ta oss till inom lektionen och om man har mer en en lektion är det inte så hemskt lång till ett ännu bättre ställe.

MA: Hur ser ni på den nya läroplanen med tanke på utomhuspedagogiken som en del av utbildningen som kommer i kraft fr.o.m. 1.8.2016 och hur har ni tänkt det skall föreverkligas i er skola och hur utbildar ni er personal för att kunna använda utomhuspedagogiken i utbildningen?

ÅS: Utomhuspedagogik som så har vi väll inte suttit och diskuterat nu att den skall vara en jätte stor del av undervisningen. Däremot så är det helt klart sagt att det är en bra sak och det är alla införstådda med, men sen behöver vi öva oss på att ta in den mera i alla ämnen och det görs nog försök, det är helt klart.

Då det gäller rörelsemässigt är vi också med i ett nationellt projekt som heter ”Liikkuva koulu” och där har vi funderat mycket på rörelse också under skoldagen och lektionerna och det här passiva sittande. Så det är nog på gång inom skolan men däremot då det gäller läroplanen så finns det ju alla möjligheter förstås, eftersom den bejakar väldigt många undervisningsmetoder och utvärderingsmetoder, så det är ingenting i läroplanen som hindrar utomhuspedagogiken upplever jag.

MA: Men det är ju bra, anser jag själv som anser att utomhuspedagogiken är en bra metod och en viktig del. Vad ser ni för möjligheter hos utomstående organisationer eller föreningar just som t.ex. Folkhälsan och deras roll i utomhuspedagogiken, ser ni något möjligheter för samarbete eller dylikt?

ÅS: Absolut, Folkhälsan har alltid funnits där för mig. Folkhälsan har varit viktig av andra orsaker också som t.ex. sin utbildning som jag varit aktiv i. Men Folkhälsan har alltid stött oss med utedagar, vi har haft lekprojekt på gården, de har kommit ut och hjälpt oss med det för att utvidga lekförråden hos barnen och sen har det också varit ”Rörelsekvarten” och priset har då varit ett uteäventyr och det har många skolor fått ta del av.

Nu har vi faktiskt skaffat eget t.ex. en kåta, trangior och presenningar och sånt här och nu skall jag faktiskt skaffa tänd stål och liknande till skolan men tidigare har vi lånat. Vi har lånat många gånger av Patrik grejer för att vi skall kunna genomföra vår uteverksamhet i skogen och då talar vi om övernattnig.

Jag måste annars säga det att vi gjord ett samarbete Skärgården också så vi hade ett år tre skolor tillsammans en stor övernattningsgrej och det var jätte roligt. Året före det var vi två skolor och året före det var det också två skolor så det var ett bra samarbetsprojekt. Men jo, Folkhälsan stöder mycket och de har alltid varit tillmötesgående.

Inom ramen för den nya läroplanen så finns det ju nog, vi skall ju profilera oss lite och vi kommer att profileras inom skärgårdstemat här i Skärgården. Det finns ju tusen vägar att gå den vägen då förstås men vi har talat ganska mycket om grundfärdigheter och att klara sig i Skärgården t.ex. att kunna ro, kunna sjövätt, is vätt, att klara sig här helt enkelt också på de här gamla sätten. Så här finns säkert en hel del saker man kunde samarbeta kring med Folkhälsan.

Dessutom tror jag på att göra saker regelbundet med några års mellanrum fast så att alla får ungefär lika mycket doser kring det. Så absolut, vi behöver mera och mera i skolan just typ Folkhälsan, organisationerna som hjälper oss att genomföra det sista.

MA: Så du tror att i framtiden också kommer det att mer eller mindre finnas ett behov av t.ex. Folkhälsan?

ÅS: Jo, jag tycker att Folkhälsan regelbundet kommer in och gör någonting. Det är Folkhälsan och idrottsförbundet, de är viktiga. Eftersom Folkhälsan här i Åboland finns så konkret i Åbo och det är inte så långt hit ut så det har varit ganska möjligt. De har kommit hit och gott på snöskor med våra elever och vi har kunnat ringa och fråga om saker och de har kunnat hjälpa oss så jo, Folkhälsan har vi haft mycket glädje av. Just lite det här extra så vi har kunnat erbjuda eleverna just t.ex. med snöskorna och sen att det kommer någon utomstående ibland. Som Patrik också har mina elever nu och de ska bygga dockor i skogen och jag såg hur det var många elever som tyckte det här var jätte roligt, att det också är någon annan och inte bara den där samma läraren hela tiden.

MA: Jag tror också att det kan vara riktigt uppfriskande för eleverna när de kommer någon utomstående och har något smått mellan varven. Har du nu några frågor eller funderingar som du vill ställa mig?

ÅS: Jag vet inte om jag direkt har några frågor, jag är ganska nöjd egentligen som det är. Jag är lycklig med mina egna förutsättningar för vi har det ju bättre än många andra i och med att vi har ganska nära till skogen med tanke på den dagliga undervisningen. Vill vi rycka iväg med eleverna på en övernattnings så är det inte en omöjlighet.

Man skall ju fråga lov och kolla upp tillstånd där man rör sig med markägare men det brukar inte vara omöjligt här då vi rör oss i ett så pass litet samhälle, vi får det ordnat. Sträckorna är heller inte omöjligt långa så vi kan faktiskt göra en del och jag är på det sättet jätte nöjd och jag är också nöjd att det finns en positivare och positivare attityd hela tiden gentemot den här typen av undervisning.

MA: Det tycker jag också. Om jag nu själv så här snabbt funderar till när jag för många många år sedan har gått i lågstadiet i Hangö, så jag har själv inte direkt minne av att vi skulle ha haft något desto mera utomhuspedagogik eller att vi skulle ha rört oss ute om det nu inte var frågan om någon klassresa, vilket jag tycker har varit jätte synd. På något sätt

känns det som att kanske det nu då råkar sig här i Åboland t.ex. i Sirkkalaskolan och ni så har ni haft mycket av det här.

ÅS: Jag var faktiskt på min första övernattnings med skolelever när jag var på Övis¹. Det fanns en lärare där som hade en uteklubb så där sov jag faktiskt ute med eleverna första gången och det var då jag insåg att det här kan man göra med 5:or och 6:or. De första gångerna vi gjorde de här saker planerade eleverna en del själv också, har man med äldre elever kan man ha dem att göra vissa uppgifter.

Jag gick just igenom gamla papper från de här barnen som var med om de, som faktiskt börjar vara över 20 år, så de hade grupparbeten om skogen, enskilda arbeten om någonting i skogen och sen har de dessutom skrivit en uppsats om själva uteäventyret. Där var alltså för- och efterarbete kring vår skogsövernattnings. Jag tror det var den gången vi cyklade, lämnade cyklarna och vandrade tills vi kom till en plats var vi satte upp våra tält och då var vi en liten byskola tillsammans med vår skola och gjorde det tillsammans, det var jätte roligt.

Det är ju sånt som har lämnat spår, jag kommer själv ihåg mina fågelskådningsturer när jag var liten med min lärare. Jag hade en sån lärare som gjorde sånt, vi for 5 på morgonen och cyklade iväg för att titta på fåglarna. Om vi går över till såna saker så är det också glada skolminnen. Jag tror man får många bra minnen, då är det kanske mera de här äventyren man gör, men jag tycker man kan placera in sånt. Man behöver kanske inte alltid resa så långt utan man kanske gör en sån här sak istället.

MA: Jo, jag tror att genom att fara bort från klassrummet så blir läraren mera ”mänsklig” så att säga för barnen.

ÅS: Jo, de inte den där fyrkantiga miljön nä och som sagt, man kan välja sina aktiviteter enligt gruppen. Man vet lite vad man har för förutsättningar i gruppen och då styr man det på det sättet att det blir bra för dem. Det är lite förarbete men också där får man rutin så man blir ganska snabb på att packa ihop å greja, det är inte så svart då mera då man har gjort det några gånger. Som sagt har vi nu skaffat så de finns lite plastlådor som man kan packa in grejer i om man skall vara över natten, man lär sig så småningom vad man skall ha med och vad det lönar sig att ha med sig och vilken mat vi skall laga. Vi har också

---

¹ Vasa Övningsskola

många gånger gjort middag på tre-fot och stor kastrull och har då haft eleverna att hämta ingredienser.

Första gångerna vi gjorde det här fick vi älgkött och det blev en köttgryta, vi gjorde på basen av det vi fick donerat. Eleverna åt som, det är inte sant heller hur mycket de åt. De minnena tror jag är värdefulla, ganska få familjer tror jag kokar ute under öppen eld.

Vi skall ha läs natt på torsdag till fredag och på torsdag kväll efter programmet kommer vi gå ner till stranden och grilla korv och laga pinnbröd och så äter vi kvällsmat, så de är uteundervisning det också. Sen går vi tillbaka till skolan och läser. Man kan hitta på allt möjligt och det behöver inte vara så himla invecklat.

MA: Ja, då känner i alla fall jag att jag har fått jätte bra input av dina åsikter och vad du anser om det här ämnet och jag vill tacka dig för att du ställt upp.

ÅS: Tack, men som sagt, jag måste faktiskt säga. Vi har fått mycket hjälp av Folkhälsan och nu igen då hade Patrik lite funderingar och det tycker jag är jätte roligt, jag väntar med glädje och spänning på vad de skall hitta på som vi kan ta del av. Jag tror att vi som är mindre skolor gör det gärna och det syns ju mera.

MA: Tack.

St. Karins svenska skola

Transkribering av intervju med Maria Engblom, den 27.4.2016. St. Karins. Utomhuspedagogik i Åboland – nutid och framtid. Päiväläisenkatu 1.

ME: Maria Engblom

MA: Mattias Alopaeus (intervjuare)

MA: Jag heter Mattias Alopaeus och jag skall intervju dig för mitt slutarbete angående utomhuspedagogik i Åboland och idag är det den 27.4.2016. Vill du presentera dig själv?

ME: Jag är Maria Engblom, rektor i St. Karins svenska skola.

MA: Om vi börjar med den första frågan. I vilken utsträckning har utomhuspedagogiken varit en del av verksamheten och på vilket eller vilka sätt här i er skola?

ME: Den har varit under flera år en del på det sättet att vi har samarbetat med yrkeshögskolan Novia och Patrik Berghäll ända sedan skolan startade egentligen 2011. De har varit varje vår, han har haft studeranden som har haft en kurs där de har planerat en utedag så att alla våra klasser har varit ute här i vår närmiljö. I början var vi också lite längre bort till Rauvola naturområdet med de äldre eleverna. Nu de senaste åren har vi bara hållit till här lite närmare i skolan.

Det samarbetet har varit en fast punkt i skolans verksamhet under de här alla åren. I år har vi speciellt haft ”mera ute” som tema och började genast på hösten med en planeringsdag där vi planerade och diskuterade. Vi for till Kunstenniemi lägergård och hade olika övningar med utomhuspedagogik som jag drog, sen var det ett par andra lärare som också höll lekar och gjorde saker helt enkelt praktiskt som man sedan kan göra med eleverna. Vi började året med inriktning på att nu i år skall vi försöka satsa på att vara mera ute faktiskt året runt.

Lärarna har varit lite varierande så att vissa, jag skulle säga 1:an-2:an och 3:an-4:an har tagit det väldigt bra in i sin verksamhet så att de faktiskt är ute säkert varje vecka och har lektioner. Jag har haft musiklektioner ute t.ex. och matematiklektioner har hållits ute, modersmål och det är inte bara så där att det handlar om miljö och natur utan vi har försökt bredda det så att det varit en naturlig del av miljön. Nu när det blivit lite varmare så kan man gå ut och läsa t.ex. istället för att sitta inne i klassen och faktiskt använda sig av

skolgården på det sättet. Sen har vi också gjort små utfärder till stranden och parker som varit promenadvstånd till skolan.

MA: Hur tänker du nu då när de här som nu var första årets samhällspedagogsstuderanden som var med er i vår är de så att säga sista som togs in, linjen stängs ju ner. Vad har du för tankar om det? På samma sätt kommer ni ju inte att kunna fortsätta samarbetet med Novia som ni haft tidigare.

ME: Nä, men inte betyder det att den här verksamheten hos oss behöver minska. Det är klart att det har varit en motivationshöjare att det kommer någon utifrån och håller och drar, som säger att ”nu kommer vi”. Då blir det faktiskt att då gör man det programmet, vi har inte ännu diskuterat med lärarna men nästa år då inte Novia kommer och håller något program är tanken nog den att det skulle bli en mera bestående del av vår verksamhetskultur. Vi är också med i de här ”skolan i rörelse” programmen och det passar ju väldigt bra ihop med utomhuspedagogik förstås. Iden är den att man skall röra på sig en timme per dag när man räknar skolresor och raster och lektioner och allting ihop. På det sättet skall vi försöka medvetet öka på rörelsedelen av skoldagen under lektionerna men också under rasterna att aktivt uppmuntra eleverna att röra på sig under rasterna och utbilda rast lekledare och sånt här.

Men den själva utomhuspedagogiken, vi kommer att få mycket nya lärare nästa år så där har vi en utmaning att få dem med i det här tänke men de som nu är i huset så är inställda på det att det är helt naturligt att gå ut och jobba. Det har varit tipspromenader och den här veckan t.ex. håller 3:an-4:an på med H.C. Andersen som tema och då har vi haft olika stationer och en station har varit en tipsrunda ute och de skulle bygga av naturmaterial H.C. Andersens porträtt, göra en tavla av hans ansikte.

Jag märker att det inte så stor tröskel för lärarna att gå ut att göra, men de klart att det hjälper inte att jag säger att ”nu skall ni gå ut och göra” utan det är någonting som måste komma från lärarna själva. Jag kan uppmuntra och lyfta fram att det är viktigt det är bra och jag kan ge fortbildning, säga, tipsa det gör jag ganska mycket jag tipsar t.ex. på Facebook så där sätter jag, eller någon annan lärare tips på vad man kan göra ute. Man kan på det sättet som rektor lite försöka hålla uppe kunskapen att puffa på men sist och slutligen är det inte jag som bestämmer när de går ut eller om de går ut eller hur de går ut och vad de gör där ute osv. utan de måste själva tänka ut det.

Vi jobbar även i team, jag märker i t.ex. 3:an-4:ans team när de planerar tillsammans så finns där flera lärare, egentligen är de alla tre pigga på att gå ut och då blir det faktiskt att de gör. Sen har de gjort så att en ha planerat något program och så använder de andra klasserna de. Det har vi ganska bra här i vår skola den här delningskulturen att man faktiskt delar med sig av det man gör. Ingen sitter och pantar på sina egna frågesporter eller vad man nu sen har.

MA: Det är ju jätte bra, just att sånt som funkar så får vidare så att alla kan använda sig av det samma.

ME: Ja, och vi försöker då att om vi gör något material som är bra att man laminerar det och sparar det i lådor. Det skulle vi säkert behöva bli ännu bättre på, vi har ju ett materialförråd men att ha det ännu tydligare där, vilka som är grejer som passar bra ute. Visst, man kan göra alla de sakerna inne också det är inte frågan om det, man kan lika bra ha en frågesport eller tipspromenad eller någonting i korridorerna.

Jag tror att det bygger väldigt mycket på det att läraren själv inser att utomhuspedagogiken förstärker elevernas lärande och att de elever som har speciellt svårt att sitta stilla i klasserna, de mår bättre och de presterar bättre när de får röra på sig och vi har i alla klasser sådana elever. Det kan heller inte vara ett självändamål att ”nu går vi ut bara för att de inte orkar sitta stilla i klassen”. Idén med att varför gör vi det här ute och varför är det bättre att göra den här saken ute än att göra den inne. Är det bättre då gör vi det ute men tycker man att här är en sån sak som det är bättre att vara inne så då gör man det inne. Det skall inte vara så att man måste gå ut bara för att gå ut, det där uppgiften som styr att vad skall vi göra eller vad skall vi lära oss. Om vi lär oss bättre av att vara ute så då gör man det ute eller om man nu får frisk luft och det är soligt väder så kan det också vara en positiv grej, men inte behöver man gå ut i ösregn bara för att, där måste man också alltid se väderförhållandena också.

Som klasslärare kan man också anpassa så man kan göra saker på olika dagar, man kan vara flexibel med sådana saker att om det nu råkar vara riktigt dåligt väder eller riktigt kallt ute, men det är inte det som styr det om man är ute eller inne utan det är idén om vad man skall göra.

MA: Lite kanske du redan svarade på nästa fråga ”Hur ser ni på utomhuspedagogik som en metod i undervisningen?” är det något som du kan tillägga ännu?

ME: Just det att det är en metod bland alla andra och man skall välja den metod som passar undervisningsgruppen och situationen bäst. Precis som när vi använder de här lär plattorna (iPads) i undervisningen så är det också någonting man använder då när det är ändamålsenligt. När man tycker det är bättre att göra det här bättre på den här plattan än att göra det utan t.ex. med dem är det också så att de används och de kan användas ganska flexibelt också i utomhuspedagogik. Ganska mycket har vi så att vi går ut och så gör de någonting och så kanske de tar foton och sedan går de in och bearbetar det man har gjort.

MA: Jag kommer ihåg att själv, jag studerar som sagt också på Novia och jag var själv då här i St. Karins för två år sedan och då kommer jag ihåg visst hade ni då också plattorna? Då tycker jag att det var jätte bra att man efteråt där kommer ju fram reflektionen som är en stor del i utomhuspedagogiken att man efteråt kan fundera på det. Där ser jag nog själv också att det finns plattor som kan användas till olika ändamål t.o.m. utomhus.

ME: Ja, och särskilt utomhus när vi ändå har fodral att de tål faktiskt vatten och stötar så man behöver inte vara rädd att de går sönder.

MA: I dagens läge är ju de flesta barnen ganska vana med plattor hemma, det är inte någon ny sak för dem.

ME: Nä och vi har haft dem så många år nu i vår skola redan att de är nog vana, också från 1:an redan. Ibland har vi fått föräldrakommentarer om att ”måst man nu ta med den där plattan överallt, kan man nu inte gå ut ens utan att ha den med?” Och det gör vi nog också men då hade den föräldern då hakat upp sig på att de hade varit ute och fota, var det nu småkryp eller löv eller vad det nu var, i alla fall någonting som de sen skulle göra någonting med i klassen, och hen såg då inte det logiska idén och tanken med det utan hen tyckte bara att man inte alltid måste ha den med ut. Det kan ju se ut så men våra lärare är ganska medvetna om vad de gör och när de gör och använder just när det är ändamålsenligt och inte bara för att använda.

Ofta om vi nu gör en bok om hösten så klart att man går ut och fotar de vackra höstlöven eller gör en tavla av naturmaterial och tar en foto av den och tar den med i boken man håller på att göra. Vi ser det som att det skulle vara konstigt om man inte skulle göra det tycker jag. Men det är helt klart som sagt att det är lärarna som behöver ha det här tankesättet, utomhuspedagogiken är en metod bland många andra som vi använder.

MA: Hur ser ni då på den nya läroplanen som kommer i kraft fr.o.m. 1.8.2016 med tanke på utomhuspedagogiken som en del av utbildningen. Lite var du inne på det redan men hur har ni tänkt att det skall förverkligas i er skola?

ME: Vi har nog bara tänkt att vi fortsätter så som vi jobbar nu och det stöder väldigt bra den nya läroplanen med det arbetssättet vi redan nu har. Där talar man om olika lärmiljöer och hur viktigt det är och där ser vi att utomhusmiljön är definitivt en lärmiljö som man kan och skall utnyttja i undervisningen. Lika viktigt är ändå lärmiljön här inne och korridorerna och klassrummen, biblioteket, att det här med mångsidiga lärmiljöer är kanske det som den nya läroplanen lyfter fram mera.

Vi har så bra här när det här huset inte är i flera våningar för att det är så lätt att gå ut och komma in. Det är inte det där att man skall gå många trappor ner för att komma ut till skolgården och sedan komma in utan man är på samma plan hela tiden, det tar inte 45 minuter att gå ut och komma in utan man kan faktiskt göra det bara en del av lektionen också. Beroende på årstiden är det bara att sätta skorna på och så går man ut.

Sen har vi en skolgård som har ganska bra möjligheter till att röra på sig och göra olika saker, så har vi skogen som är riktigt nära och den utnyttjas flitigt på de lektionerna. Man behöver inte ta sig nånstans så det underlättar förstås. Det är skilt om man är en skola mitt i staden och det finns bara asfalt på skolgården. Nog kan man där också gå ut och göra men det är klart att utomhusmiljön här är definitivt mera lockande.

MA: Jo, det tänkte jag just fråga att vad tror du själv, om man tänker de skolor som är mitt i centrum i en större stad?

ME: Där kräver det då kanske att man går till en park eller någonting om man vill undersöka något som har med växter att göra. Som sagt kan man också ha matematik ute, man behöver inte ha en viss miljö för att göra saker utan det räcker också med en asfaltplätt där man kan göra saker, röra sig eller ha olika punkter var man undersöker olika saker eller läser. Inte är det ett hinder men det är klart att som jag sa så är det mera lockande säkert och motiverande att göra när man har skogen bakom knuten.

MA: Ja det tror jag också.

ME: Det är kanske en ännu större utmaning att få in det i de skolornas verksamhetskultur, eventuellt. Men där beror det igen på personalen, om de är inställda på att ”det här gör vi” och nog finns det alla möjligheter att göra det i en stadsskola mitt i stan också.

MA: Tror du överlag i Finland att utomhuspedagogiken har blivit mer och mer allmän i skolor jämfört mot vad det har varit tidigare om man nu tänker fast 10 eller 20 år bakåt.

ME: Jag tror att det alltid har funnits de där eldskälarna och de finns kanske inte i alla skolor men i många skolor, finns det alltid en lärare som kanske är en som brinner för utomhuspedagogik. Det är kanske mera det att det har börjat talats om det mera nu och att där har rektorn en viktig roll hur man sedan styr det.

Har man en som är intresserad så hur får man det att sprida sig till de andra att det inte bara blir den där ena lärarens grej. Att det alltid är den där ena läraren som går ut med sin klass eller som gör det här medan en annan lärare kan vara jätte insnöad på typ programmering och så håller de på jätte mycket med programmering medan ingen annan i skolan vet ens vad det handlar om, ungefär. Den situationen försöker vi undvika, att alla är bara specialiserade på sin egen grej och så gör man bara det utan hellre väljer vi vissa områden i skolan och då satsar vi alla på det oberoende om man känner sig riktigt jätte bekväm med det eller om man är helt ny eller hållit på länge så då är det just det kollegiala lärandet viktigt. Hur kan nån som är duktig eller jätte intresserad få den där andra läraren också att förstå att ”hej du behöver inte kunna så mycket för att gå ut och göra saker att det är bara att göra det”. T.ex. plattan, man behöver ju inte vara expert själv för att kunna använda den med eleverna, man måste bara våga ta det i bruk och eleverna kan nog och kan hjälpa varandra och läraren.

Är man väldigt rädd för att använda någonting som man inte behärskar till 100% så kommer man aldrig på tåget. Tåget går vidare hela tiden, man måste någon gång hoppa på bara och lite är det med utomhuspedagogik samma sak, man måste nu bara våga börja någonstans. Inte vet jag om det har kommit (utomhuspedagogiken) in mera, jag kan inte uttala mig om det. Jag tror bara kanske att i och med att det lyfts fram i nya läroplanen så hör man mera om det nu.

Hur det kommer i praktiken, kommer det att förändra någonting vet man inte. Det beror nog väldigt mycket på ledningen i skolan och på lärarna och vad de har för inställningar. Det är heller inte så att utomhuspedagogiken är det ända och största problemet är det att lärarna upplever att det är så många saker som skall hålla på med och det är så många saker som är viktiga och det skall vara så mångsidigt att det blir för mycket. Till sist kanske man inte riktigt orkar med någonting så där har vi försökt i vår skola att vi skulle bestämma att det som vi satsar på försöker vi satsa på ordentligt. Problemet är det att det finns mycket

som är intressant, roligt, utmanande och spännande och allt det här, så det är svårt att bara satsa på en grej och det gör vi inte heller. Utmaningen är den att försöka begränsa att det inte blir så att lärarna känner att de inte hinner göra någonting. Därför är det viktigt att utomhuspedagogiken inte är ett projekt eller en ”nå nu ska vi gå ut” och så gör vi det och sen resten av året så gör vi bara allt inne. Att de blir mera ett sätt att göra saker på, de samma saker vi ändå skulle ha gjort kan man göra ute.

MA: Vad ser ni för möjligheter hos utomstående organisationer eller föreningar som t.ex. Folkhälsan och dess roll i utomhuspedagogiken med tanke på samarbete eller dylikt?

ME: Det är just den viktiga rollen att då får man den där ”expertkunskapen” utifrån som kanske inte skolan och lärarna har. Dessutom får man lite sparken i baken också att nu har vi den här veckan vi gör och går ut. På det sättet är det bra om ett samarbete är mera långsiktigt, att det inte bara är en punkt insatt en gång och sen blir det inte mera just så som vi har haft nu, att det varit regelbundet. Det har vad jag känner som varit med från början att det tar en tid innan man kommer in i det här tänket, bara efter ett år eller två år så kanske det inte fungerar.

Det är synd att den här utbildningen slutar och att det här samarbetet slutar på det sättet med de här studerandena men jag hoppas att vi har möjligheten att konsultera då, t.ex. Patrik. Sen att t.ex. att få en utomstående från Folkhälsan, nån expert som kommer på t.ex. ett lärarmöte och berättar och Patrik har också varit och dragit lärarmöten för oss här under hösten så gjorde vi lite praktiska övningar. Först pratade vi om teorin bakom och vad är utomhuspedagogik, sedan var vi också ute på skolgården och gjorde övningar. Den biten är bra man får utifrån för att på något sätt när det kommer någon som är lite utomstående så lyssnar folk på ett annat sätt än även om den här kunskapen skulle finnas här också i huset bland oss lärare och man kan hjälpa varandra. Men sen då det kommer en utomstående och säger den där samma saken så är det som att ”aha så där är det ju”. Man behöver som sagt kanske sparken i baken från ett annat håll också, inte bara rektorn eller från den där ena läraren som är jätte engagerad.

MA: Det tror jag själv också att det kan kännas lite lättare om det är någon lärare som kanske då är lite obekvämt i just den rollen att det finns någon som är utomstående som egentligen drar det, då kanske man är mera med och följer med och sen nästa gång vågar och kan själv dra övningarna.

ME: Jo, och det är det som har varit idén. Sen är det ju förstås upp till läraren att hur mycket man tar till sig men att nu hade jag en lärare som jobbade här bara sen julen och hen har inte varit med på höstens fortbildningar och nu hade hen sen då förra veckan utedag med de här studerandena och sa sen efteråt att ”ja, det var nog jätte bra” hon hade inte riktigt förstått vad det där utomhuspedagogik riktigt är, fast vi har berättat åt henne. Men hon hade inte riktigt förstått det att man kan faktiskt t.ex. läsa om småkryp, fakta om dem och sedan haft ”expertintervjuer” var någon bandar in när de intervjuas som var expert på t.ex. myror, hen hade inte tänkt på att man kan göra de här samma sakerna ute som man kan göra inne. Nu förstod hen vad vi menar när vi pratar om utomhuspedagogik, hen hade helt enkelt inte gjort det i praktiken eller vågat ta steget. Hen behövde den här modellen och nu då hen hade fått den kunde hon kanske göra något annat på egen hand, på det sätter har det fungerat jätte bra.

MA: Du ser alltså att på ett eller annat sätt även i framtiden gärna får fortsätta någon form av samarbete?

ME: Ja om det finns möjligheter så absolut.

MA: Har du i detta skede något annat du kommer å tänka på angående detta ämne eller några frågor till mig som skulle beröra det här med utomhuspedagogik?

ME: Nä, du vet nog knappast, eller vet du slutar den här er utbildning eller kommer det inget annat istället eller vad är det som kommer hända?

MA: Så som jag har förstått det så är det dels på grund av nedskärningarna i budgeten och samhällspedagogutbildningen läggs ned och så som vi har förstått det, vi har diskuterat det på våra egna träningar, så ser det ut som att det inte kommer något istället. Kanske på något sätt skulle det vara möjligt att få några av våra ”element” in i restonom eller tradenom studierna men jag tror nog det slutar helt. Sen vet man ju inte om det i framtiden tas upp på nytt eller liknande.

ME: Okej, inte tror jag att jag har något annat.

MA: Tack.

Cygnæus skola

Transkribering av intervju med Nicke Wulff, den 16.5.2016, Åbo. Utomhuspedagogik i Åboland – nutid och framtid. Mariegatan 7.

NW = Nicke Wulff

MA = Mattias Alopæus (intervjuare)

MA: Jag heter Mattias Alopæus och idag är det den 16.5 en måndag och med mig har jag.

NW: Nicke Wulff.

MA: Jag skall intervju dig angående utomhuspedagogik i Åboland, nutid och hur det kommer att se ut i framtiden just i och med att läroplanen ändra från och med 1.8. Då skulle den första frågan vara i vilken utsträckning har utomhuspedagogiken varit en del av verksamheten hos er och på vilket eller vilka sätt?

NW: Jo, för det första är det lite en definitionsfråga att vad man menar med utomhuspedagogik dvs. är det utomhuspedagogik när vi är uppe i parken och rör oss eller hur långt ut måste vi för att kunna kalla det utomhuspedagogik eller måste vi ut till Kuhankuono liksom.

Vi har egentligen definierat det så att när undervisningen är lokaliserad utanför huset så då räknar vi själv med och vi har nog en strävan till att försöka vara så mycket utanför som möjligt. Det sätter så klart sina begränsningar, vi är inne i stan och det begränsar på det sättet att för att ta sig någonstans måste man ofta ta sig lite längre d.v.s. det blir frågan om tidsperspektivet, men har man tankesättet i det att någonting smått är bättre än ingenting så har vi naturen ganska nära.

MA: Enligt mig också är definitionen den att man bryter det här ”vanliga” klassrummet. Hur ser ni då just med denna definition på utomhuspedagogik som en metod i undervisningen?

NW: Den är nog väldigt lyckad, men för att den skall vara lyckad kräver den lika väl som med allting så kräver det nog att den som undervisar skall vara entusiastisk och sporrande. Det räcker inte att man far ut och så tycker man att allting löser sig likaväl som du tar en dator in i klassen så tror man att allting blir bra. Det kräver en duktig pedagog och utan en plan och idé så leder det ingenvart.

Utomhuspedagogiken gör inte en dålig undervisningsidé bra, det kräver att det skall genomföras lika väl plus att det sätter ännu mera krav eller behov på den där planeringen. Så det kräver en hel del planering och det kräver nog att den där läraren eller den som utför är insatt och entusiastisk och inlärd.

MA: Tycker du själv att ni har i er skola så att era-

NW: Ja det börjar nog vara, en massa före detta scouter, det är inte alltid bra det heller, nä men det finns nog ett intresse kring det och jag tror att det är allt det från att vi har lägerskolan så starkt i verksamhetsplanen för årskurs 5 och det finns de här besöken och det har funnits samarbete med Folkhälsan, det har funnits samarbete med scouterna. Allt det här har gjort att det har blivit en kultur, klasserna tar spontant besök ut till Runsala och vandrar och går där. Vi är nog på väg men visst kan det bli bättre men att på det sättet förstår jag också de lärarna som känner sig lite mera obekväma i situationen att man kanske inte först direkt springer ut med eleverna.

MA: Okej, hur ser ni då just i och med att läroplanen ändrar att det skall förverkligas hos er?

NW: Jag skulle säga så här att vi har inte så jätte stora behov av att förändra väldigt mycket för det finns liksom ett tankesätt . Jag tror själv att 1 till 6 skolorna har inte egentligen så väldigt mycket utmaningar kring den nya läroplanen och hur man tänker när man talar om helhetsbaserad undervisning, ämnesövergripande osv. det har vi alltid gjort. Jag menar talar vi om skogen så far vi ut till skogen och talar vi om stranden så far vi till stranden. Problemet är mera på 7-9 skolorna att hur man skall göra.

Det är viktigt nog att poängtera det där att folk kommer ihåg det, men hos oss åtminstone så tror jag att vi har relativt bra möjligheter att ta det i beaktande.

MA: Ja, och där svarade du egentligen på min följdfråga att hur utbildar er personal för att kunna använda utomhuspedagogiken.

NW: Där är nog det att personalen är ingalunda utbildad i sig, jag tror att där är en viktig del är dels att när man rekryterar nytt folk att de måste vara eller de måste köpa den verksamhetsdel man har på skolan för det första. Sen gäller det nog att utbilda personalen men det är jätte svårt när vi har de resurser vi har, det finns inte så mycket, man skulle gärna skicka folk på kurser och sånt här. Möjligheterna är begränsade och man måste mera på idébasis här i skolan komma med ”hej vi gjorde det här och det var ganska kiva”.

Men det behöver man nog utbilda för att om man tänker på den här klasslärarutbildningen, trots att den är på hög nivå, så har den inte möjlighet att gå in väldigt mycket på djupet. Man kommer kanske därifrån så har man lite känt på utomhuspedagogiken men för många så är det väldigt främmande. Då blir det här att man måste sporra lärarna till att utbilda sig. Sen kan man tänka så att alla lärare behöver kanske inte vara det heller. Det räcker att du har 4-5 som brinner för det så de tar hand om allas klasser och så tar de andra lärarna någonting annat som de lär, att också på skolnivå börja läsa av varandras styrkor och svagheter. Har vi en marinbiolog här så lönar det sig att hon tar hand om den delen, har vi någon som har vandrat och varit vildmarksguide så är det så klart vettigaste att den människan tar hand om det, att använda varandras styrkor.

MA: Ja det tror jag också på att se varandras styrkor och att använda rätt sorts personer till rätta situationer. Hur ser ni då, om vi far till den fjärde frågan, för möjligheter hos utomstående organisationer eller föreningar just t.ex. Folkhälsan och dess roll, ser ni några möjligheter för samarbete? Skulle det göra det lättare för er eller?

NW: Skall vi säga att alla skolor är färdiga, hoppas jag åtminstone, att samarbeta. Vi har åtminstone den inställningen att finns de nån som kan det här bättre så vill vi jätte gärna samarbeta och då kommer tredje sektorn in i det. Samtidigt som skolornas resurser sjunker så finns det möjligheter för aktörer i tredje sektorn t.ex. att söka finansiering till den typens verksamhet som t.ex. utomhuspedagogik. De kan söka understöd till det medan vi inte kan, skolan kan egentligen inte söka understöd till sin verksamhet men då kan t.ex. Folkhälsan få understöd och starta ett projekt som så att säga skolan sen kan använda.

Jag tror att t.o.m. i många fall kunde skolan tillsammans planera, man utgår ifrån att "hej det här borde vi göra, finns det någonting vi tillsammans kunde göra". Lika väl som vi absolut gärna tar emot färdiga paket också men att i något skede kanske signalera att "hej det här är någonting vi inte riktigt kan och vet, har ni någon expertis inom området?" så kunde man jobba vidare. Vi har goda erfarenheter med samarbete med Folkhälsan, Röda Korset och så här så det är nog välkommet.

MA: Ni ser då att i framtiden får det förhoppningsvis vara-

NW: Jag tror att i framtiden kommer att vara ännu mera, för skolorna har inte möjlighet att ha den expertkunskapen på vissa saker, det finns inte. Vi har inte resursen att planera och genomföra den typens grejer som vi kunnat ta del av när vi har samarbetat med t.ex. Patrik

(Berghäll). Inte skulle vi ha kunnat fixa det själv. För när det finns någonstans så att man kan få det är vi väldigt villiga att ta del av det.

Det är också, när du frågade här tidigare om den här utbildningen, så är det också det att när läraren kommer med sina elever till någon som är expert på någonting så blir det också en utbildning för läraren. Det är för eleverna jo, men läraren ser att hur man kan genomföra det och då får man idén.

MA: Ja då tar kanske läraren mera en övervakande roll i situationen.

NW: Jo, där är det sen i och för sig också viktigt att när man har ett samarbete att det måste vara någonting som är kopplat till läroplanen. Vi söker inte samarbete med att vi far och klättrar nä utan det är just det här riktigt "basics"², det som är kopplat till läroplanen, är det sen besök till bondgårdar eller ut till Katrinedal eller till Runsala, vad som helst bara det är kopplat till läroplanen som är jätte viktigt. Det behöver inte vara så väldigt märkvärdigt, eleverna är inte vana med någonting märkvärdigheter här heller. Huvudsaken är att det är välplanerat, det är tryggt, det är säkert så då är det otroligt välkommet.

MA: Kommer du nu i detta skede på någonting övrigt om det här ämnet som skulle hjälpa mig, som jag inte nu har tagit upp eller ställt som en fråga?

NW: Jag tror att det som är en bra grej är att på något sätt få in delaktigheten av vårdnadshavaren, att eventuellt i någon form kunna koppla in vårdnadshavaren. Att informera dem om den här typens verksamhet och vad man gör och hur man gör. T.ex. när skolorna har öppet hus kunde det finnas något pass om vad utomhuspedagogik är, helt "basics" förklara med bilder och sånt här, jag tror att det är för ganska många dagens föräldrar är det väldigt främmande att vad är utomhuspedagogik. Framförallt så tror jag att det skulle vara bra att man utgår ifrån det här att det skulle finnas en kommunikation att "hej vad behöver ni, det här kan jag erbjuda, vad kunde vi hitta på? Vi kan det här är det någonting ni skulle vara intresserade av?" framförallt kommunikation med skolorna.

En fungerande dialog och sen är det otroligt viktigt med tidsperspektivet. Skulle vi sitta nu och fundera på att vad vi skall göra så kan inte vi planera på vad vi gör på hösten utan man skulle måsta planera vad vi gör nästa vår. Man måste hela tiden titta ganska långt framåt och det blir utmanande också i den där dialogen och planerande men mer eller mindre ett

---

² Engelskt ord, i detta fall menar man grundsaker

halvt år i förtid måste man vara. Då tror jag att det blir bra när man tillsammans kan fundera ut det men samtidigt så ger vi från skolans sida åtminstone helt fria händer till utförandet. Det är ju ni sen som är utbildade och har den där expertisen i det.

Det som vi har samarbetat så har varit otroligt bra och värdefullt och alla lärare har tyckt om det. Först är vissa alltid lite skeptiska, det får man nu bara ta, men sen när man får det fixat så blir det hur bra som helst.

MA: Jo, tack för det, jag tycker själv att jag har fått det som jag behöver av den här diskussionen. Om du nu inte ännu kommer på något annat så-

NW: Det som är ännu kanske med den där utomhuspedagogiken, när man talar om utvärdering och så att säga hur utvärderar man och mäter vad eleverna har fått. Där är någonting som, hur skall vi veta att de har fått någonting ut av det här? För först är du utomhus och upplever jätte mycket ut, skall du sen sitta och fylla i ett papper? Utvärderingen, vad har det här gett, har det gett någonting konkret kunskapsmässigt eller har det bara varit en upplevelse.

Där är någonting som man borde fundera på, frågar man eleverna ”jo det var helt kiva” men vad var liksom målet, definiera målsättningen och sen att hur skall vi kunna utvärdera att uppnådde man de här målen. Annars så, eleverna har inte så mycket timmar i skolan att man kan bara sätta dem på upplevelser just det där ”oj det var kiva”. Det är starkare i nya läroplanen också det att vad gör man, varför gör man det och hur skall man utvärdera det. Det är en utmaning för utomhuspedagogiken att hur skall du kunna utvärdera på ett vettigt sätt. För det att man har varit nånstans och en vecka senare fyller i en lapp, det är helt useless man borde komma på ett sätt som ”hur skall jag här och nu veta att de har gjort det”. Liksom i den där planeringen av det där när du utför någonting så att du redan i det skedet på något sätt kan utvärdera det. Det är viktigt, annars så lärarna sätter ett prov eller har ett test eller ett föredrag så då får de testat men just med utomhuspedagogiken för det är viktigt också att det finns det, utvärdera hur man har lyckats och vad har eleverna lärt sig.

MA: Ja annars kan det vara svårt att veta att har det tjänat sitt syfte.

NW: Det är just det, och då blir det så fort bara en upplevelse, ja menar det kan man gå och köpa på fritiden. Det är sen mera inte skolans uppgift och det känns säkert inte

ändamålsenligt det heller att vara en hel dag i skolan och få ”det var nog helt kiva” men man kommer inte åt att lyckades man nu förmedla det som min målsättning var.

MA: Okej, tack, jag vill tacka dig, det här kommer nog att hjälpa mig.

NW: Tack själv, det är liksom ett otroligt tacksamt ämne och intressant, men samtidigt så är det väldigt knepigt för att det är ändå väldigt stort i sig. Sedan finns det säkert skolor och skolor, där kommer rektorns roll väldigt starkt in att om inte jag skulle vara för det och förstå vikten av det så skulle inte skolan heller vara för det. Men lycka till.

MA. Jo, tack

BILAGA 2

Svar via epost

Som tidigare nämnt svarade två stycken respondenter via epost eftersom en träff för intervju inte var möjlig att ordna av praktiska skäl. Eftersom respondenterna trots detta var villiga att medverka i undersökningen ansågs det vara lättast om de kunde svara på samma frågor via epost och på detta sätt få fram de viktigaste åsikterna kring utomhuspedagogiken.

Skräbböle skola

Texten som följer är de svar på frågorna som denna respondent skickade via epost då en träff för intervju inte gick att ordna. Detta mail är alltså skrivet av Mona Nylund-Gustavsson som arbetade på Skräbböle skola i Pargas våren 2016 då hon skrev detta mail.

”1. I vilken utsträckning har utomhuspedagogiken varit en del av verksamheten och på vilket/vilka sätt?

I Skräbböle skola har vi schemalagt två lektioner, to kl. 12-14, för uteverksamhet, i åk 1-4; en h mnk och en h gy, i åk 5-6 endast gy. Men - en del av lärarna är också ute övriga tider. Ämnen som undervisas ute är främst mnk/bi/ge men också matematik och modersmål. Eftersom vi inte har gymnastiksal är vi alltid ute på gymnastiktimmarna. Vi cyklar också till olika evenemang och aktiviteter, bibliotek, konserter, teaterbesök och dylikt.

2. Hur ser ni på utomhuspedagogik som en metod i undervisningen?

Själv är jag mycket positivt inställd till utomhuspedagogik som metod. Det är dock inte alltid så lätt att förverkliga, beroende på olika klassarrangemang med flera olika lärare inblandade, och elevernas sammansättning. Även om uteverksamheten tillåter ganska mycket frihet och rörelse, så är det inte givet att det är enkelt att inspirera och motivera elever att göra de planerade uppgifterna. Rutin och vana spelar stor roll i detta sammanhang. Jag har rätt ofta antingen börjat eller slutat ett lektionspass med uppgifter ute.

Det är dock viktigt att lärostoffet ingår i läroplanen för att metoden skall ges sitt rätta värde. Annars kan det uppfattas så att man bara är ute och leker.

3. Hur ser ni på den nya läroplanen med tanke på utomhuspedagogiken som en del av utbildningen?

a) Hur har ni tänkt att det skall förverkligas i er skola?

Det är en lite svårare fråga att svara på! Jag kommer nämligen att byta skola till hösten och planeringen har inte ännu hunnit så långt. Men jag hoppas att profileringen som en uteskola fortsätter, även om det för tillfället med skolsammanslagning i augusti och ett nybygge, som blir inflyttningsklart till jul inte har största prioritet.

Pendeln har vänt igen och grunderna för den nya läroplanen ger stora möjligheter att välja flexibla arbetssätt och metoder. Jag tror att man nästan kan göra vad som helst, naturligtvis med en målsättning och ändå uppfylla läroplanens direktiv.

Den nya läroplanen förutsätter också ämnesövergripande undervisning och i Pargas har man bestämt att "skärgården" är ett gemensamt tema. Detta tema passar ypperligt för utomhusundervisning i många sammanhang inom många olika ämnen. Så jag hoppas att detta kommer att tas tillvara och att eleverna får uppleva, undersöka och forska ute i naturen.

Liksom definitionen förutsätter är också reflektion och bearbetning av det man gjort en värdefull del av arbetet.

b) Hur utbildar ni er och personalen för att kunna använda utomhuspedagogiken i er utbildning?

I Skräbböle skola har alltid någon eller några lärare deltagit i de utomhuskonferanser som ordnats, både som deltagare och utbildare. Dessutom har vi också deltagit i olika utbildningar som ordnats av bl.a. Palmenia och Folkhälsan samt haft samarbete med Patrik Berghäll. Själv har jag en "magister i utomhuspedagogik" från Linköpings universitet.

Jag bifogar min uppsats elektroniskt och du får gärna använda den som källa med hänvisning om du hittar något användbart. Den är ju officiellt godkänd och registrerad.

Själv blev jag förtjust i Arne Jordet och hans tankar. I källförteckningen kan du kanske också hitta något intressant och användbart.

4. Vad ser ni för möjligheter hos utomstående organisationer/föreningar som t.ex. Folkhälsan och dess roll i utomhuspedagogiken och vad ser ni för möjligheter med samarbete eller dylikt?

Ett samarbete med utomstående är alltid bra! Man får nya ideer och inspiration och det är hälsosamt för eleverna att komma i kontakt med andra "utbildare" än de egna lärarna. Inom Folkhälsan har man en stor kunskap och är aktiva inom utomhusundervisning, så de kan nog erbjuda skolorna både stöd och hjälp på många sätt.

Vårsoliga hälsningar, Mona."

Skärgårdshavets skola

Texten som följer är en renskrivning av det svar på frågorna som denna respondent skickade via epost då en träff för intervju inte gick att ordna. Detta mail är alltså skrivet av Tove Eklund som arbetade på Skärgårdshavets skola i Korpo våren 2016 då hon skrev detta mail.

”Hej, här kommer mina funderingar kring utomhuspedagogik.

1. I vilken utsträckning har utomhuspedagogiken varit en del av verksamheten och på vilket/vilka sätt?

Jag planerade in redan vid höstterminens start att ha två lektioner utomhuspedagogik i veckan (tisdagar lektion 1-2). I verkligheten blev det inte så alla veckor p.g.a mycket annat program och ibland p.g.a vädret men hela skolåret har jag strävat till att åtminstone få in fyra lektioner/månad. Vi har också samarbetat med förskolan och 5-åringarna på dagiset så att min klass i åk 5-6 planerat (och ibland jag) uteprogram för 5-6-åringarna. Då har vi haft pass på två lektioner en gång i månaden. Detta gjorde vi några månader i ett sträck. Dessutom har jag valt att vi deltar i mycket program utanför skolverksamheten som innebär utomhuspedagogik, bl.a program som Skärgårdsidrott ordnat eller besök som Patrik Berghäll gjort från Folkhälsan då vi varit ute hela dagar.

2. Hur ser ni på utomhuspedagogik som en metod i undervisningen?

Jag ser tydligt att den ger mycket åt eleverna, även för elever som bor i skärgården. Många behöver se, känna och röra vid saker, uppleva med sina sinnen. Skogen ger också ett lugn och eleverna har gott om utrymme. Dessutom förhåller man sig till naturen på ett öppnare sätt och börjar kanske förstå hur värdefull den är för oss och respekterar den när man rör sig i skog och mark. Frisk luft är också alltid ett plus och koncentrationen ökar märkbart efter ett utepass, speciellt när man har en lång skoldag. Jag tycker också att inläringen fungerat mycket bra ute i naturen, eleverna minns bra det vi diskuterat, lekt eller upplevt.

3. Hur ser ni på den nya läroplanen med tanke på utomhuspedagogiken som en del av utbildningen?

Vi har valt att ta in den mera i hela vår skola, också lite som en profilering, eftersom vi har både skog, natur och vatten i vår närhet. Vi har under detta läsår haft besök från Folkhälsan för att inspirera alla lärare som jobbar i vår skola, både i lågstadiet och i högstadiet.

Dessutom deltar vi och ordnar vi sen tidigare mycket program för elever utomhus (naturstigar, uteskola med övernattnig i skogen, läspass i naturen, samarbete med Biosfärområdet för besök och forskning av olika djur- och växtarter m.m). Vi hör också till programmet Skola i rörelse och vårt mål är att kombinera dessa två, bl.a har vi gjort en plan för att beställa roddbåtar och bygga uteundervisningsrum. Sen har vi lärare som deltar i olika fortbildningar, t.ex Chilla och andra kurser som Resurscentret och Folkhälsan ordnar.

4. Vad ser ni för möjligheter hos utomstående organisationer/föreningar som t.ex. Folkhälsan och dess roll i utomhuspedagogiken och vad ser ni för möjligheter med samarbete eller dylikt?

Samarbete med Folkhälsan ser jag som något självklart och har alltid fungerat bra. Det behövs alltid inspiratörer och det är bra när eleverna får handledning av andra än läraren, även om förstås läraren också deltar. Kan tänka mig att också ha ett längre samarbetsprojekt (t.ex med Folkhälsan) där man först planerar några pass tillsammans, sen utför dem (eventuellt ibland med hjälp av någon och ibland på egen hand) och sedan gör en utvärdering tillsammans. En sådan helhet tror jag skulle ge mycket åt både eleverna, som får handledning av flere vuxna, och de vuxna som kan bygga något eget som passar dem och gruppen utifrån de mål man ställt upp.

Av erfarenhet vet jag att det är så krävande idag läraryrket och det finns inte tid för alla projekt men om man istället kan bygga en helhetsundervisning och planera in olika moment så är man på rätt väg också enligt den nya läroplanen. Och det bästa är när någon konkret kommer till skolan från en organisation och handleder istället för att det kommer en massa info skickat per post som läraren själv skall studera.

Lycka till med slutarbetet!

Mvh Klasslärare Tove Eklund”

BILAGA 3

SLUTARBETE: Utomhuspedagogik i Åboland – nutid och hur det ser ut i framtiden

För att få den information jag behöver för att kunna kartlägga utomhuspedagogiken i Åboland skall jag intervjua svenskspråkiga skolor i Åboland. Arbetet gör jag för Folkhälsan och målet är alltså att ha en uppfattning om vad skolorna har för behov av t.ex. Folkhälsan med tanke på utomhuspedagogik.

Syftet är att få en förståelse av vad utomhuspedagogiken kommer ha för roll i undervisningen i framtiden med tanke på den nya läroplanen som träder i kraft fr.o.m. hösten 2016.

Dessa frågor är "riktlinjer" för intervjun och delfrågor kan förstås förekomma beroende på hur intervjun urartar sig.

1. I vilken utsträckning har utomhuspedagogiken varit en del av verksamheten och på vilket/vilka sätt?

2. Hur ser ni på utomhuspedagogik som en metod i undervisningen?

3. Hur ser ni på den nya läroplanen med tanke på utomhuspedagogiken som en del av utbildningen?

- Hur har ni tänkt att det skall förverkligas i er skola?
- Hur utbildar ni er och personalen för att kunna använda utomhuspedagogiken i er utbildning?

4. Vad ser ni för möjligheter hos utomstående organisationer/föreningar som t.ex. Folkhälsan och dess roll i utomhuspedagogiken och vad ser ni för möjligheter med samarbete eller dylikt?

Utomhuspedagogik är ett pedagogiskt förhållningssätt som syftar till växelspel mellan upplevelse och reflektion grundat på upplevelser i autentiska situationer.

Det handlar både om platsen, innehållet och sättet att lära på

- *Platsen* – gärna ute i något slags fri natur, men också parken, skolgården eller stadsmiljön.
- *Innehållet* – skall bygga på det som finns på platsen. Undervisningen utgår från verkligheten.
- *Sättet* – Alla elever ska vara aktiva. De ska själva få en upplevelse av något, gärna tillsammans med andra.
- *Reflektion* – Det räcker inte med upplevelser för att kunskap skall uppstå, reflektion och efterarbete är nödvändigt.